

Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ - Μια ψυχοβιογραφία

✘ Το βιβλίο «Ατατούρκ - Μια Ψυχοβιογραφία» το έγραψαν δύο ψυχαναλυτές, ο ένας Τουρκοκύπριος (Βολκάν) και ο άλλος Αμερικανοπολωνός (Ίτσκοβιτς). Τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω, αφορούν επί τα πλείστα τις αρνητικές πτυχές της προσωπικότητάς του, κυρίως επειδή για τέτοιες φυσιολογίες της ιστορίας, διαβάζουμε πάντα τις θετικές πλευρές του βίου τους, αλλά σπανίως τις κρυμμένες πτυχές του χαρακτήρα τους. Οι αξιοπιστότατοι όπως φαίνονται συγγραφείς, με όλο τον θαυμασμό που εκφράζουν στο είδωλό τους, κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες να περάσουν «στα μαλακά» τις αδυναμίες του, τις νευρώσεις του και τις ιδιοτροπίες του. Χωρίς μεγάλη προσπάθεια, κατά την ανάγνωση ανακαλύπτεις στο βιβλίο πολλές άρρωστες πτυχές του ήρωα και συνειδητοποιείς ξαφνικά ότι όπως πολλές μεγάλες μορφές της ιστορίας, έτσι κι αυτός ήταν μια καθαρά ψυχοπαθολογική περίπτωση.

Ο Κεμάλ Ατατούρκ είχε έντονα πληθωρική και μεγαλειώδη εικόνα για τον εαυτό του. Αυτό εξηγείται με την ιδιαίτερη πρώιμη σχέση που είχε ο Ατατούρκ με την μητέρα του. Μια μητέρα ψυχρή που τον άφησε συναισθηματικά πεινασμένο. Μια «καταβροχθιστική», όπως την αναφέρει ο Βολκάν, μάνα. Αυτό δίνει στο παιδί μια ροπή προς τις ιδέες μεγαλείου και τις δυνάμεις να σταθεί αργότερα πάνω από τις δυνάμεις που τον πλήγωσαν.

Ο Κεμάλ Ατατούρκ γεννήθηκε το 1881 στη Θεσσαλονίκη, οθωμανική τότε επαρχία. Αν ο Κεμάλ Ατατούρκ είχε κάποιες ιμπεριαλιστικές βλέψεις αυτές ήταν μόνο για την Θεσσαλονίκη! Ποτέ όμως δεν τις εξέφρασε δημοσίως. Ήταν η αγαπημένη πόλη της μάνας του και η οποία συχνά του εξέφραζε τη νοσταλγία της γι αυτήν. Η μάνα του η Ζουμπέιντε ήταν μια παραδοσιακή μουσουλμάνα και ήθελε να τον στείλει σε παραδοσιακό σχολείο. Ο πατέρας του όμως ο Αλί Ριζά ήταν προοδευτικός άνθρωπος και εκεί θα βρούμε τα «πρότυπα» του Κεμάλ Ατατούρκ. Οι γονείς του χτυπήθηκαν άσχημα από την μοίρα: Τρεις φορές είδαν να πεθαίνουν τα παιδιά τους πριν τη γέννηση του Κεμάλ Ατατούρκ. Ο Κεμάλ Ατατούρκ ήταν το 4ο παιδί και το κυριότερο: Ξανθός με γαλάζια μάτια!

Ο πατέρας του πέθανε, όταν ο Κεμάλ Ατατούρκ (Μουσταφά λεγόταν τότε) ήταν 7 ετών και η μάνα του 27. Ο θάνατος του πατέρα του, ενώ το παιδί βρισκόταν στο

αποκορύφωμα της οιδιπόδειας περιόδου, φόρτωσε το παιδί με ένα μεγάλο τραύμα. Κατά την οιδιπόδεια περίοδο, το παιδί ως γνωστόν, έχει αιμομικτικές τάσεις προς τον γονέα του αντίθετου φύλου, «επιθυμώντας» ταυτόχρονα την εξαφάνιση ή τον θάνατο του άλλου. Ο θάνατος του πατέρα του στη διάρκεια αυτής της περιόδου, κάνει το παιδί Κεμάλ Ατατούρκ, να αισθάνεται θριαμβευτής, αλλά ένοχος. Η υπερβολική αυτή ενοχή, παρεμποδίζει την διαδικασία της φυσιολογικής λήξης της περιόδου αυτής: Το παιδί περιμένει να τιμωρηθεί και έχει φόβους αντεκδίκησης.

Έτσι λοιπόν ο Κεμάλ Ατατούρκ, από τη σχέση του με τη μάνα του, ανέπτυξε 2 βασικές πλευρές στην αίσθηση για τον εαυτό του: Από τη μία ήταν στερημένος, εξαρτημένος από αυτήν και συναισθηματικά πεινασμένος, από την άλλη ήταν παντοδύναμος, αυτάρκης και ιδιαίτερος. Την απώλεια του πατέρα του την βίωσε διατηρώντας κι από κει 2 εικόνες: Η πρώτη εικόνα του πατέρα του ήταν αυτή του εξιδανικευμένου, ριψοκίνδυνου άνδρα της οθωμανικής μεθορίου (ήταν υλοτόμος στα σύνορα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με την ελληνική Θεσσαλία και του επιτίθεντο συχνά Έλληνες ληστές) και η άλλη αυτή του ξεπεσμένου, καταθλιπτικού πότη (τα έτσουζε ο πατέρας του). Παρακολούθησε λοιπόν στρατιωτικό σχολείο, που εκείνη την εποχή ακολουθούσε δυτικό τρόπο εκπαίδευσης. Ο ναρκισσιστικός χαρακτήρας του επιθυμούσε να φορέσει στολή. Ένας καθηγητής του του κόλλησε και το όνομα Κεμάλ που σημαίνει «τελειότητα».

Ο δεύτερος γάμος της μάνα του τον εξοργίζει. Άλλη μια επιβάρυνση για τον εικοσάχρονο τότε νεαρό, που μέχρι να τους σκοτώσει είχε σκεφτεί! Πάντως, από το Μοναστήρι που πήγαινε στη σχολή, επισκεπτόταν τη μάνα του στη Θεσσαλονίκη η οποία έκανε προσπάθειες να συμφιλιώσει το γιο της με τον πατριό του. Τι προσπάθειες; Υποχρέωνε τον άντρα της να σηκώνεται όρθιος όταν έμπαινε ο Κεμάλ! Το κόλπο άρχισε να πιάνει και ο Κεμάλ Ατατούρκ άρχισε να τον αποδέχεται. Προφανώς μια τέτοια πρωτοφανής για τα μουσουλμανικά δεδομένα συμπεριφορά, θα πρόσθετε κι άλλες ιδέες μεγαλείου στον νεαρό .

Η πληθωριστική ιδέα για τον εαυτό του, είχε συνεχώς την ανάγκη λατρείας και ναρκισσιστικής τροφοδοσίας. Αν αυτά δεν τα έβρισκε εύκολα, αυτό ήταν πλήγμα στην αυτοεκτίμησή του και τον έριχνε σε κατάθλιψη. Προσπαθώντας λοιπόν να προστατέψει το εαυτό του από τις βίαιες επιθέσεις των καταθλιπτικών συναισθημάτων και της χαμηλής αυτοεκτίμησης, αναζητούσε φρενιασμένα το θαυμασμό πολλών πορνών! Εντύπωση προκαλεί η αναφερόμενη από τους συγγραφείς πρόωρη εκσπερμάτωση: Σε ένα επίπεδο χρησιμοποιούσε τις γυναίκες σαν αντικείμενα που θα του πρόσφεραν την πολύτιμη για αυτόν λατρεία, αλλά σε

ένα άλλο, οι εικόνες που είχε γι αυτές, ήταν εικόνες «κακής μητέρας». Αυτό τις έκανε στόχο της επιθετικότητάς του. Άρα η πρόωρη εκσπερμάτωση ήταν μια μορφή συμπεριφοράς του τύπου «χτυπάω και φεύγω» και η οποία του επέτρεπε να προστατεύει τον εαυτό του από γυναίκες που στην αρχή του φαίνονταν επιθυμητές, στη συνέχεια όμως του «ξίνιζαν», γίνονταν δηλαδή κακές. Φυσικά για όλες αυτές τις έκλυτες γυναίκες, αυτός ήθελε να ήταν ο «πρώτος»! Από τον παθιασμένο έκλυτο αυτό βίο, παραλίγο να χάσει το πρώτο έτος στη Σχολή Πολέμου. Εκεί γνωρίζει και τον φίλο του Αλί Φουάτ, ο οποίος τον εισάγει στις απολαύσεις της ρακής. Τελικά κατορθώνει να τελειώσει 21 ετών τη Σχολή και να βγει ανθυπολοχαγός. Φυσικά έστειλε μια φωτογραφία με την επίσημη στολή του στη μητέρα του για να τον θαυμάζει!

Τα καταθλιπτικά επεισόδια συνεχίζονται, μόνο τώρα που εναλλάσσονται με αισθήματα μεγαλείου: Στις φαντασιώσεις του, είχε το ρόλο του προσώπου που κρατούσε την εξουσία στα χέρια του. Ήταν ο ήρωας των επερχόμενων περιπετειών και ο σωτήρας της ταραγμένης περιόδου. Στις συζητήσεις με τους φίλους του για την μελλοντική κυβέρνηση, μοίραζε υπουργεία και θέσεις! Όταν τον ρωτούσαν ποιος θα ήταν ο δικός του ρόλος, αυτός απαντούσε με μεγαλοπρεπές ύφος: «Εγώ θα είμαι αυτός που θα σας δώσει αυτές τις θέσεις»!

Για τις ανατρεπτικές ιδέες του, παίρνει μια μετάθεση που στην ουσία ήταν εξορία, στη Συρία. Εκεί πάντως βρήκε ευκαιρία να ασχοληθεί με τα μεταρρυθμιστικά του σχέδια και να εμπλακεί σε μυστικές δραστηριότητες. Ιδρύει την οργάνωση Vatan ve Hurriyet Cemiyeti (Σύνδεσμος για την Μητέρα Πατρίδα και την Ελευθερία). Όμως η κατάθλιψη και οι αϋπνίες τον βασάνιζαν. Η ατμόσφαιρα της Δαμασκού, μια ατμόσφαιρα τελείως αραβική και μουσουλμανική, τον έπνιγε. Καταφέρνει να ξεφύγει και φτάνει στη Θεσσαλονίκη. Εκεί η μάνα του αμφισβητεί τις ενέργειές του εναντίον του Σουλτάνου, εκφράζοντας το φόβο της για την ζωή του. Την καθησύχασε. Προσπαθεί να δει τον Σουκρού Πασά, που στο μυαλό του τον έβλεπε ως σωτήρα και τον είχε ως εξιδανικευμένο πατέρα. Όταν αυτός τον αγνόησε, παρόλο που έγινε κομμάτια, με την επιμονή του, κατάφερε να τον συναντήσει, το μόνο όμως που εισέπραξε ήταν μια παρότρυνση να φύγει και να μην τον ξαναενοχλήσει. Έχοντας φάει τέτοια απόρριψη και με τα όνειρά του γκρεμισμένα, γυρνάει στο σπίτι και υποχρεώνεται να ακούει τη γκρίνια της μάνας του. Δεν χάνει όμως τον χρόνο του και ιδρύει μια τοπική οργάνωση του Συνδέσμου για την Μητέρα Πατρίδα και την Ελευθερία (ΣΜΠΕ). Συμμετέχει ο κολλητός του Νασί. Ξαναγυρνάει στη Συρία και τελικά καταφέρνει το 1907 να πάρει νόμιμη μετάθεση

για τη Θεσσαλονίκη, στο Γενικό Επιτελείο. Εκεί τα πράγματα είχαν αλλάξει: Είχε ιδρυθεί η νεοτουρκική Επιτροπή για την Ενότητα και την Πρόοδο (ΕΕΠ). Νέες προσωπικότητες κρατούσαν την «αντιπολίτευση» στα χέρια τους και ο Κεμάλ Ατατούρκ έψαχνε να βρει θέση εκεί. Θέση φυσικά ήσσονος σημασίας : ο ΣΜΠΕ είχε επισκιαστεί από την ΕΕΠ! Κι άλλο σκαμπίλι...

Τελικά τον ξαναστέλνουν εξορία, αυτή τη φορά στην Τρίπολη της Λιβύης. Κανείς δεν τον περίμενε εκεί και ένας βαρκάρης τον πέταξε κυριολεκτικά στη στεριά. Κρίμα, γιατί είχε φορέσει την στολή του και περίμενε υποδοχές και τιμές...

Τον Απρίλιο του 1907 οργανώνονται έντονα κινήματα εναντίον του Σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ και ενώ ο Κεμάλ Ατατούρκ συμμετέχει σε αυτά, επισκιάζεται από τον Εμβέρ ο οποίος παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο. Ο Σουλτάνος τα μαζεύει και φεύγει για ουζάκια στη Θεσσαλονίκη και ως ανδρείκελο στη θέση του τοποθετείται ο αδερφός του Μεχμέτ Ε΄. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία είναι στα τελευταία της... Η πραγματική εξουσία περιέρχεται πια στα χέρια των ηγετών της ΕΕΠ, συμπεριλαμβανομένων του βασικού αντίζηλου του Κεμάλ Ατατούρκ, του Εμβέρ και των Τζεμάλ και Ταλάτ... Η «κόντρα» με τον Εμβέρ είναι αναπόφευκτη. Του αρνούνται προαγωγή και ο εθνικός ήρωας μεθάει στα καφέ και στα καζίνα (ήταν και χαρτοπαίκτης και «τζογαδόρικη» φυσικά προσωπικότητα) ενώ βγάζει λόγους στους φίλους του σχετικά με την αληθινή φύση του μεγαλείου...

Στις 28 Μαρτίου 1913 οι Βούλγαροι καταλαμβάνουν εν μέσω φρικαλεοτήτων σε βάρος του μουσουλμανικού πληθυσμού την Αδριανούπολη και όλα αλλάζουν γρήγορα: Η οθωμανική κυβέρνηση σέρνεται σε διαπραγματεύσεις, υπογράφεται η συνθήκη του Λονδίνου τον Ιούνιο του 1913, ξεσπούν επεισόδια βίας στην Κωνσταντινούπολη, δολοφονείται ο ηγέτης της οθωμανικής κυβέρνησης Μαχμούτ Σεβκέτ και η ΕΕΠ κηρύσσει δικτατορία, η οποία θα οδηγούσε την Οθωμανική Αυτοκρατορία στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στο πλευρό της Γερμανίας. Οι Εμβέρ, Ταλάτ και Τζεμάλ, είναι πλέον η τριανδρία που κυβερνά το οθωμανικό κράτος. Ο Εμβέρ, κατά τη διάρκεια των Β΄ Βαλκανικών πολέμων, ανακαταλαμβάνει την Αδριανούπολη, πόλη σημαντική για τους Οθωμανούς και γίνεται πανίσχυρος πλέον κυβερνήτης, με μόνο τον Κεμάλ να τον αμφισβητεί... Για αυτό και τον...απομακρύνει στη Σόφια!

Από κει, ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ συνεχίζει να κάνει κριτική στον Εμβέρ και κυρίως για την επιλογή του να ταχθεί με τους Γερμανούς (κάτι σαν τον Βενιζέλο με τον Κωνσταντίνο). Οι επιτυχίες του όμως στη διάρκεια του πολέμου (διότι στα στρατιωτικά ήταν μεγάλο κεφάλι) και ιδίως η μάχη στην Καλλίπολη ενάντια στους

Άγγλους (1915), τον προάγει σε συνταγματάρχη. Μετά την μάχη, ο τότε υπουργός Ναυτικών Τσόρτσιλ, παύεται από την κυβέρνηση. Το κόστος για τους συμμάχους σε ζωές και υλικό είναι τεράστιο: 214.000 άνδρες (120.000 οι Τούρκοι, μαζί με τους τραυματίες)! Ο Κεμάλ Ατατούρκ αρχίζει να ηρωοποιείται και να γίνεται γνωστός και στην Ευρώπη. Παρόλα αυτά στην Κωνσταντινούπολη, προς μεγάλη του απογοήτευση, δεν τον υποδέχονται με φανφάρες και δημοσιότητα! Στην Πόλη βρίσκει τη μάνα του (που φυσικά είχε εγκαταλείψει την απελευθερωμένη από τους Έλληνες Θεσσαλονίκη). Μαθαίνει ότι ο άντρας της είχε πεθάνει στη Θεσσαλονίκη. Τότε μπαίνει στη ζωή του μια τραγική γυναίκα, η Φίκριγιε, μια νεαρή μουσουλμάνα, συγγενής του μακαρίτη θετού του πατέρα. Όταν ο Κεμάλ Ατατούρκ εγκαταστάθηκε στο νέο του σπίτι, στην περιοχή Σισλί της Κωνσταντινούπολης, έγινε εραστής της Φίκριγιε.

Η γενναιότητά του στον πόλεμο είναι μη αμφισβητήσιμη. *«...Πόσο μεγάλη ευχαρίστηση είναι να εκθέτεις το στήθος σου στα πυρά και στον θάνατο και να 'σαι μαζί με τους ανθρώπους που εκτιμάς...»*, έγραφε σε μια ερωμένη του, την Κορίν. Την περίοδο εκείνη, στο στρατόπεδο, απέκτησε και τη συνήθεια των δείπνων με φίλους και συναδέλφους αξιωματικούς τους οποίους και προκαλούσε με ζωηρές και πνευματώδεις συζητήσεις, παρέα με τον αχώριστο σύντροφό του, τη ρακή... Τότε ήταν που ξαναβρέθηκε με τον Ισμέτ Ινονού σαν διοικητής του. Ο Ισμέτ ήταν ένας από τους υποστηρικτές του σε ένα συνέδριο της ΕΕΠ όπου ο Κεμάλ υπεστήριξε ότι οι στρατιωτικοί δεν θα έπρεπε να αναμιγνύονται στην πολιτική. Ήταν το alter ego του. Η αργόσυρτη φύση του Ισμέτ, συμπλήρωνε την ανορθόδοξη ευφυΐα του Κεμάλ Ατατούρκ. Ο Ισμέτ ήταν πιστός και αφοσιωμένος σύζυγος, ο Κεμάλ Ατατούρκ ήταν σεξουαλικά πολυμεικτικός. Ο Ισμέτ ήταν εγκρατής, ο Κεμάλ Ατατούρκ έπινε πολύ. Ο πρώτος ήταν ψυχαναγκαστικός, προσεκτικός, σοβαρός, εξαρτημένος από τις ιδέες των άλλων και ευκολότερα αναγνώσιμος απ' ότι ο διοικητής του. Ο Μουσταφά Κεμάλ, είχε τόση πίστη στο δικό του πεπρωμένο, που χωρίς καμιά εξάρτηση από τη σκέψη των άλλων, δρούσε βασιζόμενος στα δικά του συμπεράσματα. Ο Κεμάλ Ατατούρκ ήταν διοικητής της Δεύτερης Στρατιάς.

Στις 20 Σεπτεμβρίου 1927, γράφει στον Εμβέρ, που τότε ήταν υπουργός Πολέμου, ένα τολμηρό γράμμα, όπου υποστήριζε ότι οι δεσμοί ανάμεσα στην οθωμανική κυβέρνηση και τον τουρκικό λαό βρίσκονταν σε μεγάλη δοκιμασία. Περιέγραφε τη διαφθορά των κυβερνητικών υπαλλήλων, κατηγορούσε τους πάντες για δωροληψίες. Όπως και την κατάρρευση του διοικητικού μηχανισμού, των

δικαστηρίων και της οικονομίας. Υποστήριζε την αποφυγή παράτασης του πολέμου, ο οποίος οδηγούσε την Τουρκία να γίνει κατ' ουσίαν γερμανική αποικία. Η ενέργεια ήταν (και είναι) πρωτοφανής για αξιωματικό. Φυσικά η κυβέρνηση δεν ευχαριστήθηκε και ο Κεμάλ Ατατούρκ υπέβαλλε την παραίτησή του. Οι αρχές στην Πόλη, δεν την έκαναν δεκτή, αλλά αυτός επέμενε και επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη, αυτοτιτλοφορούμενος ως «ανυπότακτος διοικητής»! Μάλιστα, δεν έμενε στο σπίτι της μάνας του, αλλά στο ξενοδοχείο Πέρα Παλάς, στην Ευρωπαϊκή περιοχή της Κωνσταντινούπολης. Τον έστειλαν ακόλουθο με μια αποστολή στη Γερμανία, όπου εκεί πείστηκε ακόμα περισσότερο ότι οι Γερμανοί δεν θα κέρδιζαν τον πόλεμο.

Γυρνώντας, ασχολήθηκε με την υγεία του. Είχε ένα χρόνιο νεφρικό πρόβλημα, που τον απασχολούσε με κρίσεις. Μάλλον οφειλόταν σε μια ατελώς θεραπευμένη παλιά βλεννόρροια που είχε κολλήσει από τη νεότητά του. Πονούσε πολύ και έφυγε για τη Βιέννη για θεραπεία. Αρχίζει να κρατά ημερολόγιο. Εκεί ξετυλίγεται η ναρκισσιστική του προσωπικότητα: *«...Αν αποκτήσω μεγάλη εξουσία και δύναμη, σκέφτομαι ότι θα επιφέρω με ένα πραξικόπημα -ξαφνικά σε μια στιγμή-, την επιθυμητή επανάσταση στη κοινωνική μας ζωή.... Γιατί να κατέβω στο επίπεδο των κοινών ανθρώπων; Θα τους κάνω ν' ανέβουν στο δικό μου επίπεδο... Εγώ δεν πρόκειται να μοιάσω σε αυτούς. Αυτοί θα μοιάσουν σε μένα...»*, έγραφε.

Διορίζεται στρατιωτικός διοικητής στη Συρία, τον Αύγουστο του 1918. Στη διαδρομή γι εκεί, βλέπει την φτώχεια και την ερήμωση από τους πολέμους και σφίγγεται η καρδιά του. Στη Συρία αντιμετώπισε τον Βρετανό στρατηγό Άλεμπι. Δεν έχασε καμία μάχη, οι Τούρκοι όμως έχασαν τον πόλεμο και στις 30 Οκτωβρίου, υπέγραψαν τη συνθήκη του Μούδρου. Η ηγετική τριάδα των Εμβέρ, Ταλάτ και Τζεμάλ, το σκάνε με γερμανικό πλοίο από την Μαύρη θάλασσα. Ο Μουσταφά ονειρεύεται να γίνει υπουργός πολέμου, μιας και το καινούριο υπουργικό συμβούλιο, είχε αρκετούς που τον θαύμαζαν. Δεν έγινε όμως και ο Ιζέτ Πασάς τον καθσύχασε λέγοντάς του ότι θα τον χρησιμοποιήσει αργότερα. Ο ίδιος (ο Ιζέτ) έγινε Υπουργός πολέμου και πήρε τον Ισμέτ υφυπουργό!

Σε αποχαιρετιστήριο γεύμα προς τιμήν των Γερμανών αξιωματικών, ο Μουσταφά διακηρύσσει ότι ο πόλεμος εναντίον των συμμάχων μπορεί να είχε τελειώσει, αλλά ο πόλεμος για την τουρκική ανεξαρτησία μόλις άρχιζε. Όταν μετά από διαφωνίες και διαβουλεύσεις ο Ιζέτ παραιτήθηκε, ο Κεμάλ Ατατούρκ κινήθηκε παρασκηνιακά για την επαναφορά του (πάει κι παλιά επιχειρηματολογία του ενάντια στην ανάμειξη του στρατού στη πολιτική!) και την άρνηση ψήφου εμπιστοσύνης στον

νέο πασά τον Τεβφίκ. Το σοκ από την ψηφοφορία ήταν μεγάλο. Ο Τεβφίκ βγήκε πανηγυρικά. Οι βουλευτές αγνόησαν τον Κεμάλ. Το κοινοβούλιο διαλύθηκε αργότερα. Ο Κεμάλ Ατατούρκ συνέχισε να ονειρεύεται και με τον Αλί Φουάτ συνέλαβαν την ιδέα να ξεκινήσουν ένα εθνικιστικό κίνημα από την Ανατολία με εγκατάσταση μιας νέας κυβέρνησης στην Άγκυρα.

Τα νέα που έφταναν στην Κωνσταντινούπολη από τα άλλα μέρη της αυτοκρατορίας, ήταν καταθλιπτικά. Οι αραβικές χώρες είχαν καταληφθεί από τους Βρετανούς και τους Γάλλους. Τμήματα της Ανατ. Ανατολίας είχαν καταληφθεί από ομάδες Αρμενίων και στα παράλια της Μ. Ασίας, εμφανίζονταν οι Έλληνες οι οποίοι με την υποστήριξη του Βρετανού Λόιντ Τζορτζ ονειρεύονταν την ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας... Όταν οι Έλληνες πάτησαν στη Σμύρνη με 20.000 στρατιώτες, την 15η Μαΐου 1919, ο Κεμάλ, ταξίδευε με πλοίο στη Σαμψούντα. Η 19η Μαΐου 1919 ήταν η ημέρα άφιξής του εκεί και η ημερομηνία αυτή ήταν ορόσημο για τον Κεμάλ (το 1936 και προκειμένου να «προσαρμόσει» την ιστορία με τα συναισθήματά του, δήλωσε σαν επίσημη ημερομηνία γέννησής του την 19η Μαΐου!). Τα νέα για την απόβαση των Ελλήνων, διέτρεξαν σαν ηλεκτρικό ρεύμα όλη την Τουρκία, ξεσηκώνοντας ένα ισχυρό κύμα έχθρας ανάμεσα στους Τούρκους, οι οποίοι ανασκουμπώθηκαν για να αντιμετωπίσουν τον πανάρχαιο αντίπαλό τους. Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι η ψυχολογική απάντηση των Τούρκων θα ήταν διαφορετική αν στη θέση των Ελλήνων οι σύμμαχοι αποβίβαζαν άλλα στρατεύματα! Τα επεισόδια που ξεκίνησε ο Τούρκος δημοσιογράφος (πάλι δημοσιογράφος!) Χασάν Ταχσίν στη Σμύρνη πυροβολώντας τους Έλληνες στρατιώτες ήταν μόνο το πρελούδιο στα έκτροπα και τις φρικαλεότητες εκατέρωθεν που ακολούθησαν μέχρι και το '22.

Εν τω μεταξύ, από την Σαμψούντα ο Κεμάλ Ατατούρκ έκανε την πρώτη του διακήρυξη διαμαρτυρόμενος για την αδράνεια της κυβέρνησης, προσπαθώντας να ξεσηκώσει τον κόσμο, που η αλήθεια ήταν ότι παρέμενε, μακριά από τα τεκταινόμενα στη Σμύρνη, απαθής. Τότε ήταν που δέχτηκε για πρώτη φορά και την επίσκεψη μιας ομάδας Ρώσων μπολσεβίκων, μια επαφή που αργότερα αποδείχτηκε ανεκτίμητη. Η κυβέρνηση έβγαζε φιρμάνια σύλληψής του, αλλά ο Κεμάλ Ατατούρκ γυρνούσε από πόλη σε πόλη επευφημούμενος από τον κόσμο, ενώ στους τοίχους υπήρχαν αφίσες που τον ανακήρυσσαν στασιαστή και επικίνδυνο προδότη! Ο κόσμος τον χαιρετούσε σαν ήρωα που έφερνε μαζί του την υπόσχεση της νίκης. Η ίδια υποδοχή και στο Ερζερούμ, πόλη αρχαία του Βυζαντίου που την πήραν οι Τούρκοι το 1011.

Στις 4 Ιουλίου 1919, ο νέος σουλτάνος τον κάλεσε να επιστρέψει στην Πόλη μα ο Κεμάλ Ατατούρκ αρνήθηκε. Και γιατί άλλωστε; Εξελισσόταν γρήγορα από μόνος του σε μια ανώτατη αρχή. Στις 8 Ιουλίου παραιτήθηκε από τον στρατό, αλλά το τηλεγράφημα της αποστρατείας του ήρθε νωρίτερα και δέχτηκε άλλο ένα πλήγμα στο ναρκισσισμό του. Όμως βρήκε στήριξη από τα στρατεύματα της περιοχής. Μειωμένος τώρα στο status ενός ιδιώτη, έπρεπε να βασιστεί στα δικά του εσωτερικά αποθέματα, προκειμένου να πετύχει το στόχο του: Τη σωτηρία του τουρκικού έθνους.

Εν τω μεταξύ, στη συνδιάσκεψη για την ειρήνη στο Παρίσι, τον Ιούνιο του 1919, οι ταπεινώσεις συνεχίστηκαν. Ο Γάλλος Κλεμανσό αντιμετώπισε τον Νταμάντ Φερίντ Πασά με ανηλεή τρόπο. Αφού δήλωσε ότι οι Τούρκοι ήταν βάρβαροι, έστειλε τον μεγάλο βεζίρη πίσω στην Τουρκία με άδεια χέρια. Κι ας είχε ο πασάς στη συνδιάσκεψη ξεφτιλιστεί, θεωρώντας την είσοδο της Τουρκίας στον πόλεμο ως ένα έγκλημα και ας παραδέχτηκε την αλήθεια ότι οι Οθωμανοί είχαν διαπράξει εγκλήματα πολέμου! Έφτασε στο σημείο να κατηγορεί στους συμμάχους και την ΕΕΠ. Όλα αυτά όμως, εμπύχωσαν το στρατόπεδο του Μουσταφά. Σε συνέδριο στη Σεβάστεια, τον Σεπτέμβριο, ο Μουσταφά εκλέγεται πρόεδρος της Εταιρείας για την Υπεράσπιση των Δικαιωμάτων (ΕΥΔ) και ο Ραούφ αντιπρόεδρος. Ο Ραούφ όμως προσπάθησε να αποτρέψει την εκλογή του Μουσταφά, ανησυχώντας για την απολυταρχική προσωπικότητά του, πρότεινε δε, στη θέση του προέδρου δημοκρατικότερα, να εναλλάσσονται διαφορετικά άτομα. Ο Κεμάλ, εν είδει Χίτλερ, δήλωσε ότι η εναλλαγή αυτή πολλών ατόμων στην ηγεσία, θα αποδεικνυόταν ατυχής. Μπορεί όμως και να 'χε δίκιο. Από τότε άρχισε υπόγειος ανταγωνισμός Κεμάλ-Ραούφ. Ένας Αρίφ και ένας Ρεφέτ, συμπλήρωναν την ομάδα του.

Ο αγώνας ενάντια στην κυβέρνηση σκληραίνει και ο Μουσταφά προειδοποιεί ότι αν δεν ακουστεί, θα κόψει όλες τις τηλεγραφικές γραμμές μεταξύ Πόλης και Άγκυρας. Το ωραίο ήταν ότι ο θρασύς Μουσταφά, ισχυριζόταν ότι ενεργούσε εν ονόματι του συνεδρίου, αλλά στην ουσία τα 'κανε όλα μόνος του. Σιγά μην είχε καιρό για δημοκρατικές λεπτολογίες! Στις 2 Οκτωβρίου, η κυβέρνηση πέφτει τελικά και τον Νταμάντ Φερίντ αντικατέστησε ο Αλί Ριζά Πασάς που στην αρχή φάνηκε διαλλακτικός. Διαφώνησαν όμως ως προς την έδρα της Κυβέρνησης, με τον Μουσταφά να επιμένει να είναι στην Ανατολία. Σε μια προσπάθεια να τον ηρεμήσουν, του ξαναδίνουν τη στολή του. Ο Κεμάλ, συνοδευόμενος από την παρέα του και τον προσωπικό γιατρό του τον Ρεφίκ Σαϊντάμ οδεύει τώρα προς την

Άγκυρα. Τον καημένο τον στρατιωτικό γιατρό τον έσερνε πάντα κοντά του για να αντιμετωπίζει τις παθολογικές και νευρωσικές κρίσεις του. Στην Άγκυρα τον υποδέχονται ως ελευθερωτή του έθνους. Η χαρισματική προσωπικότητά του, προσφέρει στους οπαδούς της ένα συνδυασμό ανδρικών και γυναικείων ιδιοτήτων, αντιπροσωπεύοντας έτσι ένα γονέα δύο φίλων. Ο έντονα ανδροπρεπής Μουσταφά είχε λεπτά, σχεδόν ντελικάτα χέρια και πόδια και η φωνή του είχε μια υποψία θηλυκότητας. Έδειχνε έντονο ενδιαφέρον για την προσωπική του εμφάνιση (νάρκισσος γαρ). Από την άλλη μεριά, την ηγεσία την πήρε με ένα τρόπο επιθετικό, διατάζοντας τους άλλους να τον ακολουθήσουν. Αν και δεν ήταν ιδιαίτερα ψηλός (1,75μ), τα κατάφερνε πάντα να βρίσκεται σε περίβλεπτη θέση, ούτως ώστε να φαίνεται ψηλότερα από τους άλλους. Τα ξανθά του μαλλιά, ασυνήθιστα για Τούρκο, συμβόλιζαν τον «πατέρα-ήλιο» που θα έκαιγε τους εχθρούς. Κανείς δεν μπορούσε να τον κοιτάξει στα μάτια για πολύ ώρα και η προσπάθεια αυτή λέγεται ότι δημιουργούσε ένα περίεργο αίσθημα. Σε αυτό βέβαια συνέβαλλε και το γεγονός ότι είχε ελαφρό στραβισμό.

Από τον Ιανουάριο του 1920, βουλευτές από την Κωνσταντινούπολη τον επισκέπτονταν. Ήθελε να 'χει επιρροή σε κάποιους μιας και δεν τον εμπιστεύονταν όλοι. Ταυτόχρονα οι Έλληνες αποβίβαζαν κι άλλα στρατεύματα στη Σμύρνη, στη Κωνσταντινούπολη κατέπλεαν όλο και περισσότερα συμμαχικά πλοία αλλά οι Γάλλοι, άρχισαν να ρίχνουν νερό στο κρασί τους, βλέποντας το εθνικιστικό κίνημα του Κεμάλ Ατατούρκ με κάποια συμπάθεια. Το ίδιο και οι Ιταλοί που δεν χώνευαν την προώθηση των Ελλήνων στη Μικρά Ασία. Οι Βρετανοί ανησύχησαν και άρχισαν να προετοιμάζουν μια πλήρη κατοχή της Κωνσταντινούπολης με σύλληψη των μελών του Κοινοβουλίου. Άλλη ευκαιρία δεν ήθελε ο Κεμάλ και κάλεσε τους βουλευτές να εγκαταλείψουν την Πόλη και να έλθουν στην Άγκυρα. Όταν αυτό το έκαναν πράξη οι Άγγλοι, ο Μουσταφά σε αντίποινα, διέταξε τη σύλληψη όλων των Βρετανών αξιωματικών στην Ανατολία. Οι Σύμμαχοι ζητάνε από τον Σαλίχ Πασά (που είχε αντικαταστήσει τον Αλί Ριζά) να αποκηρύξει τον Κεμάλ, αυτός αρνείται και παραιτείται. Ο Σουλτάνος επαναφέρει τελικά τον Νταμάντ Φερίντ ως μεγάλο βεζίρη. Η πρώτη πράξη της νέας Κυβέρνησης ήταν να διαλύσει το τελευταίο οθωμανικό κοινοβούλιο και να προκαλέσει τη διακήρυξη εξεχόντων Οθωμανών θρησκευτικών ηγετών ότι ο Μουσταφά Κεμάλ κι οι συνεργάτες του ήταν άπιστοι και θα έπρεπε να τουφεκιστούν μόνο με την εμφάνισή τους!

Αρπάζει πάλι την ευκαιρία ο Κεμάλ, καταδικάζει την παράνομη διάλυση του Κοινοβουλίου και στις 20 Ιανουαρίου του 1920 συνέρχεται στην Άγκυρα νέο

κοινοβούλιο με 190 βουλευτές από τους οποίους οι 100 ήταν και μέλη του παλιού που διέφυγαν τη σύλληψη από τους συμμάχους και κατέφυγαν στην Άγκυρα. Το κοινοβούλιο ονομάστηκε Μεγάλη Εθνοσυνέλευση και φυσικά είχε πρόεδρο επιτέλους τον Κεμάλ! Η Άγκυρα είχε γίνει και επίσημα η πρωτεύουσα του εθνικιστικού κινήματος και το προπύργιο του Κεμάλ. Το προσωπικό αρχηγείο του ήταν λιτό και φτωχικό χωρίς ηλεκτρικό. Ένας καναπές, λίγες πολυθρόνες, ένα γραφείο και μια ξυλόσομπα. Ο γιατρός από κοντά. Ο Κεμάλ κάπνιζε πολύ και την περίοδο αυτή απείχε από το ποτό, πίνοντας όμως, πολλούς καφέδες. Ο Σουλτάνος βγάζει φερμάνι στις 24 Μαΐου για θανατική καταδίκη του Κεμάλ. Ταυτόχρονα βγαίνει φετβάς (θρησκευτικό διάταγμα από τον πρώτο τη τάξει θρησκευτικό ηγέτη) που επικυρώνει τη διαταγή. Όποιος μουσουλμάνος έβλεπε τον Μουσταφά θα έπρεπε να τον σκοτώσει. Στον κατάλογο προστέθηκαν ο Αλί Φουάτ, ο Ισμέτ και κάποιοι άλλοι, όπως η Χαλιντέ Εντίπ που είχε γίνει γνωστή για τους πύρινους λόγους που έβγαλε όταν οι Έλληνες αποβιβάστηκαν στη Σμύρνη. Είχε σύζυγο έναν δρ. Αντνάν, καθηγητή Ιατρικής στο πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης και του οποίου η αρχική εντύπωση για τον Κεμάλ, ήταν ότι επρόκειτο για έναν «αναιδή προπέτη». Ένα άλλο πράγμα που έκανε εντύπωση στον δόκτορα, ήταν το χέρι του Κεμάλ που «δεν έμοιαζε καθόλου ανδρικό» διαφέροντας από το «φαρδύ χέρι του μαχόμενου Τούρκου»! Η Χαλιντέ δε, έγραφε: «...Η ψυχή του (του Κεμάλ) έχει δύο πλευρές, σαν το φανάρι ενός φάρου. Μερικές φορές αστράφτει και σου δείχνει αυτό που θέλεις να δεις, με σχεδόν εκτυφλωτική καθαρότητα. Μερικές φορές πάλι, απομακρύνεται και χάνεται στο σκοτάδι... Και σκεφτόμουν: Αυτός ο άνθρωπος είναι, είτε απελπιστικά μπερδεμένος, ή πολύ περίπλοκος για να τον καταλάβεις με την πρώτη φορά». Κατέληγε δε στο συμπέρασμα, ότι ο Κεμάλ Ατατούρκ φαινόταν να μην έχει για τίποτα σταθερές πεποιθήσεις. Αυτούς που τον περιέβαλλαν, τους μεταχειριζόταν με τον ίδιο τρόπο: Τους δεχόταν όσο τον εξυπηρετούσαν, και τους πέταγε για να έχει κοντά του άλλους, συχνά πολύ διαφορετικούς, που όμως, ίσως να του ήταν πιο χρήσιμοι.

Τα δείπνα το βράδυ με τους φίλους του ήταν ρουτίνα. Στιγμιαία κυνικός, μετά ευχάριστος, στη συνέχεια ανιαρά σοβαρός, ενίοτε ντροπαλός, έθελγε παρ' όλα αυτά το «κοινό» του. Ξαναγράφει η Χαλιντέ: «...Μέσα από όλα τα γεγονότα και τα συμβάντα που θυμόταν από το παρελθόν, του περνούσε μια φλέβα πικρόχολης ειρωνείας για πολλές γνωστές προσωπικότητες. Δεν έδειχνε έλεος απέναντι σε κανένα όνομα. [...] Αναρωτιέμαι αν υπήρχε κανένας διάσημος άνδρας για τον οποίο να είχε ο Μουσταφά Κεμάλ κάτι καλό να πει...». Όταν συνήλθε η Μεγάλη Εθνοσυνέλευση, ο Κεμάλ Ατατούρκ επέλεξε τον Ισμέτ για αρχηγό του επιτελείου

πράγμα που πίκρανε τους «κολλητούς» του στρατηγούς Καζίμ, Αλί Φουάτ, Ρεφέτ και Αρίφ (ο Αρίφ ήταν ο «δίδυμος αδερφός του» που δεν τον άφηνε στιγμή μόνο). Για να συμπληρώσουμε και το ιατρικό ιστορικό του Κεμάλ, να πούμε ότι εκείνο το διάστημα υπέφερε και από ελονοσία. Επίσης άρχισε να υποφέρει από αιφνίδιες προσβολές «κατάθλιψης».

Σε ότι αφορά τον κομμουνισμό, ο Μουσταφά ασκούσε ανοικτή κριτική εναντίον του. Αυτό όμως δεν τον εμπόδισε να τους «χρησιμοποιήσει»: Τον Μάρτιο του 1921 υπέγραψε μια συνθήκη που εξασφάλιζε στους Τούρκους σταθερή προμήθεια ρωσικών όπλων. Τα όπλα που θα χρησιμοποιούσαν στον «πόλεμο της ανεξαρτησίας». Τον Ιούνιο του '21, φτάνει στην Άγκυρα και η Φίκριγιε, που ήταν συγγενής του όπως είπαμε, από τον θετό του πατέρα. Η Φίκριγιε ήταν 22 ετών, ψηλή και όμορφη, έμοιαζε με τη Γκρέτα Γκάρμπο. Είχε σκεπτικά και λυπημένα μάτια και καστανές μπούκλες. Ήταν 18 χρόνια νεότερη του Κεμάλ από τον οποίο ζήτησε να είναι η οικονόμος του και αυτός δέχτηκε. Η Φίκριγιε τον ερωτεύθηκε και έβαλε σκοπό της ζωής της να τον ευχαριστήσει. Ο Κεμάλ τα δεχόταν αυτά, αλλά η Φίκριγιε έκανε ένα λάθος: Αγάπησε έναν νάρκισσο και τα άτομα αυτά επενδύουν συναισθηματικά στους άλλους με έναν παροδικό τρόπο, ενώ οι δεσμοί που κάνουν, τείνουν να είναι βραχύβιοι. Η πτώση της Φίκριγιε, ήταν προβλέψιμη και συγκλονιστική (θα το δούμε παρακάτω).

Το καλοκαίρι του '20, υπήρχαν πολλές εξεγέρσεις που ο Κεμάλ Ατατούρκ καταπολέμησε ανελέητα και με σκληρότητα, οι δε Έλληνες εισχωρούσαν σε βάθος στην Μ. Ασία. Όμως εκείνη την εποχή ο Κεμάλ δεν είχε καμία διάθεση να δράσει και πολλοί τον θεώρησαν και ανίκανο. Όταν στις 10 Αυγούστου του 1920 υπογράφηκε η Συνθήκη των Σεβρών, ένα νέο κύμα ταπείνωσης, οργής και αγανάκτησης, απλώθηκε σε όλη την Ανατολία. Όταν στις 8 Ιουλίου κατελήφθη η Προύσα από τους προελαύνοντες Έλληνες, στην Άγκυρα έπεσε πανικός. Πως γινόταν να έχει πέσει η Προύσα τόσο γρήγορα; Υπήρξε μια κατακραυγή για την ηγεσία του Μουσταφά Κεμάλ. Σαν ένδειξη πένθους, κρέμασαν μια μαύρη κορδέλα στο βήμα της Μεγάλης Εθνοσυνέλευσης. Θα την έβγαζαν μόνο αν απελευθερωνόταν η Προύσα. Και μιας και οι δυνάμεις του Αλί Φουάτ είχαν αποτύχει να αναχαιτίσουν τους γενναίους Έλληνες, άρχισαν να συζητάνε για το ενδεχόμενο οργάνωσης ανταρτοπόλεμου. Ο Κεμάλ δεν είχε υπομονή με αυτούς που αποτύγχαναν. Είχε έρθει ο καιρός να παραμερίσει τον Αλί Φουάτ. Ένας χαρακτήρας σαν του Κεμάλ δεν είχε κανένα πρόβλημα να ξεφορτωθεί ένα πρώην φίλο και συνεργάτη χωρίς ιδιαίτερη συναισθηματική επιβάρυνση και χωρίς

ενοχές... Του αναγγέλλει λοιπόν ότι τοποθετείται στη Μόσχα σαν πρεσβευτής.

Μπορεί τα πράγματα να ήταν άσχημα για τον Κεμάλ και τους εθνικιστές, αλλά ήταν ακόμα χειρότερα για τον Σουλτάνο και την κυβέρνησή του. Η ελληνική επίθεση στην Ανατολία είχε σχεδιαστεί για να πειστεί ο Σουλτάνος να υπογράψει τη συνθήκη ειρήνης. Αυτή η επίθεση, ήταν όμως μόνο ένα μέρος του σχεδίου του Βενιζέλου. Το άλλο που κατάφερε ο επιφανής πολιτικός, ήταν μια γρήγορη επίθεση στη Θράκη και η κατάληψη της Αδριανούπολης στις 26 Ιουλίου. Μόνο οι Ρώσοι το 1876 και οι Βούλγαροι κατά τους Βαλκανικούς πολέμους είχαν φτάσει τόσο κοντά στην Κωνσταντινούπολη! Στις 10 Αυγούστου ο Σουλτάνος υπέγραψε τη Συνθήκη των Σεβρών. Ο Κεμάλ κάνει γνωστό ότι δεν αναγνωρίζει τη συνθήκη. Το αδιέξοδο, δημιουργεί εντάσεις στο στρατόπεδο των Συμμάχων. Η Γαλλία κι η Ιταλία, ήδη ανήσυχες από την προέλαση των Ελλήνων στην Ανατολία, προσπαθούν να βρουν τρόπους να διευθετήσουν τις διαφορές τους με την κυβέρνηση του Μουσταφά Κεμάλ και να βγουν από τη σύγκρουση τόσο με την τιμή τους, όσο και με την οικονομική τους θέση άθικτες. Ο Λόιντ Τζορτζ, εξακολουθεί να δίνει πλήρη διπλωματική υποστήριξη στους Έλληνες, αλλά αυτά που κυρίως χρειαζόνταν - άνδρες και υλικό- δεν μπορεί να δώσει (ή δεν θέλει). Μόνο τα μυαλά των Ελλήνων είχαν πάρει αέρα και προσπαθούσαν να πάρουν στο πεδίο της μάχης ακόμα περισσότερα από αυτά που τους παραχωρήθηκαν με τη συνθήκη των Σεβρών...

Σκληρά πιεσμένος στα δυτικά από τους Έλληνες και στα ανατολικά από την ίδρυση αρμενικού κράτους, ο Μουσταφά έψαχνε για πηγές ανεφοδιασμού. Τις βρήκε όπως είπαμε στους Ρώσους με τους οποίους τον ένωνε η αντίθεση στη δημιουργία αρμενικού κράτους. Στρατιωτικά η ελληνική πολιτική κατάσταση είχε εκφυλιστεί: Ο Βενιζέλος είχε διωχθεί από την εξουσία με ένα εκλογικό αποτέλεσμα που έδειχνε ότι οι Έλληνες είχαν κουραστεί από τις μαζικές στρατολογήσεις και που δεν έφερναν κάποια νέα, μόνιμη εδαφική κτήση. Τον Οκτώβριο του '20 ο βασιλιάς Αλέξανδρος πέθανε από τις επιπλοκές ενός δαγκώματος από έναν οικόσιτο πίθηκο. Αυτό άνοιξε τον δρόμο για ένα δημοψήφισμα που επανέφερε στο θρόνο τον Κωνσταντίνο. Γερμανόφιλος, είχε ελάχιστες γνωριμίες μεταξύ των συμμάχων. Άλλο που δεν ήθελαν οι Γάλλοι και οι Ιταλοί, οι οποίοι απέσυραν οποιαδήποτε υποστήριξη στους Έλληνες. Ο Λόιντ Τζορτζ, απέμεινε μόνος, αλλά κι αυτός όλο και πιο απρόθυμος. Αφού εκκαθάρισε ο Κωνσταντίνος ότι καλό βενιζελικό ανθρώπινο δυναμικό είχε ο στρατός, αποφάσισε να το παίξει...Μέγας Αλέξανδρος. Αρχές Ιανουαρίου 1921, βάζει στόχο το Εσκή Σεχίρ. Υπερτριπλάσιοι οι Τούρκοι, κάτω από την ηγεσία του Ισμέτ, κερδίζουν μια καθοριστική νίκη: Την

πρώτη μάχη στο Ινονού (αργότερα, το 1934, όταν ο Κεμάλ Ατατούρκ επέβαλλε με νόμο στους Τούρκους να έχουν επώνυμα, προέτρεψε τον Ισμέτ να πάρει το επίθετο Ινονού, σε ανάμνηση της νίκης εκείνης).

Αφού οι σύμμαχοι σοκαρίστηκαν από την ήττα, κάλεσαν στο Λονδίνο σε συνδιάσκεψη Έλληνες και Τούρκους προκειμένου να συζητήσουν τη συνθήκη των Σεβρών. Στη συνδιάσκεψη, που έγινε τον Φεβρουάριο του '21, οι Τούρκοι αντιπροσωπεύτηκαν από δύο αντιπροσωπείες! Αυτή του Κεμάλ Ατατούρκ που επέμενε να είναι ο μόνος αρχηγός και του Σουλτάνου. Οι Τούρκοι απαίτησαν απόσυρση των Ελλήνων από τη Σμύρνη, αποκατάσταση της τουρκικής κυριαρχίας στα Στενά και απόσυρση όλων των συμμαχικών στρατευμάτων από την Πόλη. Ο Λόιντ Τζορτζ όμως εμμένοντας στο φιλελληνισμό του, πίστευε ότι οι Έλληνες θα προήλαυναν με ευκολία μέχρι την Άγκυρα. Η συνδιάσκεψη διακόπηκε. Ακολούθησε μια δεύτερη σύγκρουση στο Ινονού στις 23 Μαρτίου. Το τηλεγράφημα του Ινονού στον Φεβζί Πασά ανέφερε: *«Ο εχθρός εγκατέλειψε το πεδίο της μάχης στα στρατεύματά μας. Το πεδίο της μάχης είναι σκεπασμένο με τα πτώματα χιλιάδων Ελλήνων...»*.

Στον νότιο τομέα όμως, ο Ρεφέτ απέτυχε και φυσικά ο ΚΑ τον απομάκρυνε από το μέτωπο, κάνοντάς τον υπουργό Άμυνας στην Άγκυρα, όπου θα τον είχε του χεριού του. Ο Ισμέτ πήρε πλέον όλη τη διεύθυνση του μετώπου. Οι Έλληνες συνέχιζαν να ζουν μέσα στην αυταπάτη και απτόητοι από τις ήττες αλλά και χωρίς βοήθεια από τους συμμάχους, δεν είχαν καμιά διάθεση να αποσυρθούν από την Ανατολία. Ο Κωνσταντίνος, πηγαίνει στο μέτωπο, γενόμενος έτσι ο πρώτος χριστιανός ηγεμόνας που πάτησε την Μ. Ασία από την εποχή των σταυροφοριών. Σχεδιάζει επίθεση από το νότο στο Αφιόν και την Κιουτάχεια και ακολούθως στο Εσκί Σεχίρ. Στις 10 Ιουνίου επιτίθενται με μεγαλύτερη επιτυχία. Εκεί, στην Κιουτάχεια, παίρνει την απόφαση μετά από σύσκεψη με τους στρατηγούς του, να συνεχίσουν προς την Άγκυρα. Σίγουροι για το τέλος των Τούρκων, οι Έλληνες παρακολουθούσαν τα κύματα των προσφύγων που κατέφευγαν στο εσωτερικό της χώρας. Το μίσος τεσσάρων αιώνων τουρκοκρατίας, απελευθερώθηκε από τους τοπικούς ελληνικούς πληθυσμούς που απελευθερώνονταν από τον τουρκικό ζυγό και οι οποίοι ξέσπαγαν το μίσος τους στους μεχμέτηδες. Η Άγκυρα είχε καταληφθεί από πανικό και ο Ισμέτ είχε πέσει σε βαριά κατάθλιψη. Ο Μουσταφά Κεμάλ, όμως διατάζει γενική υποχώρηση, διαβλέποντας με το στρατιωτικό μυαλό του ότι οι Έλληνες δεν θα άντεχαν για πολύ μόνοι, με προβλήματα τροφοδοσίας και τόσες απώλειες. Η απόφαση προκάλεσε σύγχυση στην Μεγάλη Εθνοσυνέλευση.

Ο Μουσταφά μόνος όρθιος, ζητάει από την Εθνοσυνέλευση 3μηνης διάρκειας ΑΠΟΛΥΤΗ εξουσία. Τελικά του περνάει και στις 5 Αυγούστου, γίνεται ο απόλυτος δικτάτορας. Κατορθώνει να εμψυχώσει τους Τούρκους. Οι ταινίες επικαίρων της εποχής εκείνης δείχνει χιλιάδες Τούρκους να δουλεύουν σαν τα μυρμήγκια προετοιμάζοντας την άμυνά τους. Άνθρωποι όλων των ηλικιών, βοϊδάμαξες, καμήλες, κάρα και γαϊδούρια επιστρατεύτηκαν στον αγώνα για να βοηθήσουν τα τρένα που μετέφεραν πυρομαχικά, στρατεύματα και εφόδια στο μέτωπο. Το στρατηγείο στήθηκε στο Πολατλί, κοντά στο σημείο που ο Μέγας Αλέξανδρος έκοψε τον Γόρδιο δεσμό. Η απόσταση Εσκή Σεχίρ - Άγκυρας είναι 200 χιλ. και το Πολατλί βρίσκεται στη μέση. Την μέρα που έφτασε κει ο Μουσταφά, είχε ένα ατύχημα: καθώς άναβε ένα τσιγάρο, το άλογό του τρόμαξε, τον έριξε στο έδαφος και έσπασε ένα πλευρό. Εκείνη την περίοδο είχε φουντώσει η δεισιδαιμονία του και πίστευε ότι στο σημείο που είχε πέσει και έσπασε το πλευρό του, θα έσπαγε και .. η άμυνα των Ελλήνων! Χώρια που είχε προσκολληθεί σε μια πράσινη σημαία που είχε φέρει από τη Λιβύη και την είχε κάνει φυλακτό.

Στις 23 Αυγούστου, οι Έλληνες επιτέθηκαν. Η μάχη κράτησε μέχρι τις 13 Σεπτεμβρίου. Το βουητό της Μάχης του Σαγγάριου, ακουγόταν μέχρι την Άγκυρα, πανικός είχε καταλάβει όλη την πόλη και οι κάτοικοί της είχαν αρχίσει να φεύγουν. Οι βουλευτές αποφάσισαν να παραμείνουν στην πόλη. Ο Μουσταφά είχε δώσει εντολή να υπερασπιστεί κάθε σπιθαμή εδάφους. Χιλιάδες σκοτώθηκαν, αλλά οι Τούρκοι νίκησαν και οι Έλληνες υποχώρησαν στη δυτική όχθη του Σαγγάριου. Θριαμβευτής ο Κεμάλ, επέστρεψε στην Άγκυρα όπου του δόθηκε ο τίτλος του Γαζή (=πολεμιστής εναντίον των απίστων) και του Στρατάρχη. Μετά τη μάχη στον Σαγγάριο, ο Δρ Αντνάν σχολίασε σε ένα φίλο του: «Από δω και στο εξής δεν θα μπορούμε να τον σταματήσουμε»! Οι Γάλλοι μετά τη μάχη αυτή, εγκαταλείπουν πλήρως τους Έλληνες και στις 20 Οκτωβρίου υπογράφουν συνθήκη με την εθνικιστική κυβέρνηση. Ο Βρετανός Υπουργός Εξωτερικών, λόρδος Κέρζον, τρόμαξε και διαμαρτυρήθηκε στους Γάλλους, αλλά μάταια. Ο Ουίνστον Τσόρτσιλ πρότεινε συμβιβασμό με τον Κεμάλ (πάντα φιλέλληνας αυτός ο Τσόρτσιλ!), αλλά δεν πέρασε. Αδύναμοι οι Βρετανοί να βοηθήσουν στρατιωτικά τους Έλληνες αλλά και μη θέλοντας να αποσυρθούν από την Ανατολία, το μόνο που μπορούσαν να τους προσφέρουν ήταν η συμπάθειά τους. Έμενε ένας χρόνος ακόμα μέχρι να επικρατήσει ολοκληρωτικά ο Μουσταφά.

Η Φίκριγιε είχε εγκατασταθεί στο σπίτι του σαν «κυρία». Ήταν εξαιρετικά αγαπητή, αλλά η υγεία της ήταν κακή. Η φυματίωση είχε προχωρήσει, είχε

χλωμιάσει και αδυνατίσει ακόμα περισσότερο. Ήρθε και η μάνα του από την Πόλη. Η Φίκριγιε προσπαθούσε να την ευχαριστήσει κι αυτήν, αλλά υπέφερε από το γεγονός ότι δεν ήταν κατάλληλη να παντρευτεί τον Μουσταφά. Όταν του έκανε ένα υπαινιγμό για γάμο, ο Μουσταφά της δήλωσε ότι ήταν ήδη παντρεμένος: Η νύφη ήταν το τουρκικό έθνος! Η μάνα του όμως, του γκρίνιαζε συνέχεια υπέρ του Σουλτάνου και εναντίον του εθνικιστικού κινήματος. Ήταν σε συνεχή κόντρα με τον γιο της. Ο καθένας έπρεπε να κρατάει σε απόσταση τον άλλο. Ο Μουσταφά όμως ήταν ανίκανος να παραμείνει ολοκληρωτικά έξω από την τροχιά της.

Μετά την νίκη στον Σαγγάριο, οι Τούρκοι θα περνούσαν έναν ολόκληρο χρόνο προετοιμάζοντας την αντεπίθεσή τους. Η δικτατορική εξουσία του Κεμάλ είχε ανανεωθεί ήδη για δύο τρίμηνα και όταν ζήτησε και τρίτο, ξεσηκώθηκε έντονη αντίδραση. Άνδρες κι από τα δύο στρατόπεδα ήρθαν στην Εθνοσυνέλευση ζωσμένοι με τα όπλα τους! Η μαγική ρητορική του όμως και η εύστοχη κίνησή του να κάνει τον Ραούφ πρωθυπουργό, έσωσαν τα πράγματα. Ο Γαζής παρέμεινε πρόεδρος.

Εκείνη την εποχή αρχίζει να πίνει τακτικά. Τα δείπνα και οι συγκεντρώσεις κρατούσαν ώρες, πίνοντας γουλιά-γουλιά ρακί και συνοδεύοντάς το με στραγάλια. Η αγαπημένη του πρόποση ήταν το «τσιν-τσιν» που το είχε ξεσηκώσει από τους Άγγλους. Οι συγκεντρώσεις αυτές έγιναν αργότερα γνωστές ως το «τραπέζι του Προέδρου». Στο βάθος, πάντα η Φίκριγιε, περίμενε υπομονετικά τον εραστή της να έρθει κοντά της όποτε τη χρειαζόταν. Δεν φορούσε φερετζέ και είχε γίνει παράδειγμα για τις γυναίκες των εθνικιστών. Ο Κεμάλ συνέχιζε να επισκέπτεται στο διπλανό σπίτι τη μάνα του με έναν τελετουργικό τρόπο, ενώ στο σπίτι του φιλοξενούσε γυναίκες από τη δύση. Οι συχνές παρουσίες του Κεμάλ Ατατούρκ στους χορούς της πρεσβείας της Σοβιετικής Ένωσης, είχαν γίνει αντικείμενο επικρίσεων εκ μέρους των ορθόδοξων μουσουλμάνων και των πολιτικών του αντιπάλων. Ο Μουσταφά απολάμβανε βότκα, κρασί και γυναίκες, εξοργίζοντας ένα σημαντικό μέρος της κοινής γνώμης. Όμως, ο Κεμάλ δεν είχε βγάλει το στόχο του από το μυαλό του. Ο χρόνος της προετοιμασίας του έφτανε στο τέλος του. Οι Έλληνες, θεωρώντας ότι κρατούσαν γερά το Αφιόν Καραχισάρ, περίμεναν να χτυπήσει στο Εσκί Σεχίρ. Με έξυπνες παραπλανητικές κινήσεις, χτύπησε ξαφνικά στο Αφιόν. Ο αιφνιδιασμός ήταν ολοκληρωτικός. Το Αφιόν έπεσε εύκολα και στις 29 Αυγούστου ο Κεμάλ Ατατούρκ συναντήθηκε μέσα στην πόλη με τον Ισμέτ και τον Φεβζί για περαιτέρω σχέδια. Ένα επεισόδιο εκείνη τη νύχτα δείχνει τις περίπλοκες διεργασίες του μυαλού του Κεμάλ. Προχωρώντας στο σκοτάδι ήταν

κουρασμένοι και μπήκαν σε ένα φτωχικό σπιτάκι στο οποίο ζούσε ένα ηλικιωμένο ζευγάρι. Παρά τον φόβο τους, τον δέχτηκαν και ο Γαζής αφού κοιμήθηκε στο πάτωμα, τους είπε το πρωί: «Δεν έχω ούτε πατέρα ούτε μητέρα (παρόλο που ζούσε!). Θα γινόσασταν γονείς μου;» Ο Βολκάν ερμηνεύει ως εξής: Ο Μουσταφά έφτιαξε σε αυτό το ζευγάρι των ηλικιωμένων μια «καλή» μάνα Τουρκάλα και έναν «καλό» Τούρκο πατέρα, οι οποίοι συμβολικά αντιπροσώπευαν το τουρκικό έθνος. Αναλαμβάνοντας ο ίδιος το ρόλο του γιου τους, αναλάμβανε το ρόλο του σωτήρα γιου, ο οποίος έσωζε το έθνος αλλά και την πενθούσα μητέρα.

Όταν όλα τέλειωσαν, στις 31 Αυγούστου, όλοι όσοι είδαν τον Κεμάλ, περιέγραφαν έναν άνθρωπο σε κατάσταση σοκ. Βλέποντας τα πτώματα και την ερήμωση, εξομολογήθηκε στον υπασπιστή του Αλί, ότι μισούσε τον πόλεμο και αναλογιζόταν με φιλοσοφική διάθεση τα ελαττώματα του ανθρώπινου είδους και ιδιαίτερα τα ελαττώματα των Ελλήνων (και είναι και πολλά!). Αμετακίνητος όμως βγάζει ημερήσια διαταγή: «Κύριοι, στόχος σας είναι η Μεσόγειος!».

Και ενώ ο Μουσταφά με στολή απλού φαντάρου, παρότρυνε τους στρατιώτες του στη μάχη να πεθάνουν για την πατρίδα τους, ο δικός μας ο Χατζηανέστης, διοικούσε από ένα...γιος στην παραλία της Σμύρνης, 500 χιλιόμετρα μακριά! Ο στρατηγός Χατζηανέστης βρισκόταν υπό το κράτος παραληρηματικών ιδεών, μια από τις οποίες ήταν ότι το σώμα του ήταν φτιαγμένο από...γυαλί!!! Λένε ότι μερικές φορές αρνιόταν να σηκωθεί το πρωί από το κρεβάτι του, φοβούμενος ότι θα σπάσει! Είναι γνωστή η σύγχυση που απέπνεαν και δημιουργούσαν οι διαταγές του. Στο μέτωπο, τη διοίκηση των επιχειρήσεων είχε ο στρατηγός Τρικούπης. Ήρθε η στιγμή κατά την οποία οι δύο Έλληνες στρατηγοί, μαζί με 50 άλλους αξιωματικούς και 150 στρατιώτες, οδηγήθηκαν αιχμάλωτοι στις 2 Σεπτεμβρίου μπροστά στον Κεμάλ Ατατούρκ. Περίμεναν όλο άγχος έξω από τη σκηνή του Μουσταφά, ντυμένοι τόσο κομψά, που ένας Τούρκος είπε ότι «θα μπορούσαν να πηγαίνουν και σε χορό»! Οι Τούρκοι στρατιώτες που τους φύλαγαν ήταν ντυμένοι άθλια, δίχως κουμπιά και με σκοινιά αντί για ζώνες στα παντελόνια τους. Η αντίθεση ήταν συγκλονιστική. Ο Κεμάλ Ατατούρκ, ανάμεσα στο Φεβζί και τον Ισμέτ, τους δέχτηκε. Ήταν ο μόνος που καταδέχτηκε να τους σφίξει το χέρι. Όταν μάλιστα ο Τρικούπης πήγε να υποκλιθεί, αυτός τον εμπόδισε. Του πρόσφερε καφέ και τσιγάρο. Ο Τρικούπης σχολίασε ότι δεν είχε συνειδητοποιήσει πόσο νέος ήταν ο Μουσταφά. Η συζήτηση κράτησε κάμποση ώρα. Οι Έλληνες είχαν εντυπωσιαστεί από το γεγονός ότι ο Μουσταφά κατηύθυνε τη μάχη όντας ο ίδιος στην πρώτη γραμμή. Στο τέλος ο Μουσταφά είχε την καλοσύνη να ρωτήσει τον Τρικούπη αν

υπήρχε κάτι που θα μπορούσε να κάνει γι αυτόν. Ο Έλληνας στρατηγός ζήτησε να ενημερωθεί η γυναίκα του ότι ήταν αιχμάλωτος και ο Μουσταφά υποσχέθηκε ότι θα το κάνει.

Υπό το κράτος της σύγχυσης, ο ελληνικός στρατός άρχισε άτακτη υποχώρηση, που δυστυχώς συνοδεύτηκε από βαρβαρότητες. Έφευγαν αφήνοντας πίσω τους μια τρομακτική ερήμωση. Στο δρόμο από το Αφιόν στη Σμύρνη, υπάρχουν δύο μεγάλες πόλεις: το Ουσάκ και η Μαγνησία. Το ένα τρίτο του Ουσάκ και όλα εκτός από 500 από τα 18.000 οικοδομήματα της Μαγνησίας, καταστράφηκαν από φωτιές κόλασης. Οι Τούρκοι μπήκαν στη Σμύρνη στις 9 Σεπτεμβρίου και ο Μουσταφά στις 10. Από κει και πέρα τα γεγονότα της Σμύρνης είναι γνωστά. Προσπαθώντας να επιβάλλει κάποια τάξη ο Μουσταφά έδωσε διαταγή να μην πειράξει κανείς τους άμαχους. Η κατάσταση όμως ήταν εκτός ελέγχου. Ο Μουσταφά συναντήθηκε με τον Βρετανό εκπρόσωπο και τον επέπληξε, λέγοντάς του ότι χωρίς τους Βρετανούς οι Έλληνες δεν θα αποβιβάζονταν στην Ανατολία. Και πάνω στη σύγχυση, εμφανίζεται με το έτσι θέλω μπροστά στον Μουσταφά η Λατιφέ, κόρη πλούσιου επιχειρηματία της Σμύρνης. Ήθελε να του πει πόσο τον θαύμαζε και να τον ευχαριστήσει που τους «ελευθέρωσε». Δεν φορούσε φερετζέ, σπούδαζε νομικά στη Γαλλία και καλάρεσε στον Μουσταφά.

Ο Μουσταφά ήταν στα κέφια του. Καθόταν στο καινούριο του αυτοκίνητο, λάμποντας σαν θεός, φορώντας ένα ανοιχτό γκριζο σακάκι που τον συνέδεε με τον γκριζο λύκο του τουρκικού μύθου. Ο μύθος αναφέρεται σε μια τουρκική φυλή η οποία είχε χαθεί μέσα σε μια κοιλάδα, από την οποία δεν μπορούσε να βρει διέξοδο προς τον έξω κόσμο. Οι άνθρωποι, άρχισαν να πληθύνονται, αλλά δεν μπορούσαν να φύγουν, μέχρι που εμφανίστηκε ένας γκριζος λύκος που τους έδειξε μια διέξοδο για τον έξω κόσμο. Ο γκριζος λύκος έγινε τουρκικό εθνικό σύμβολο και έδωσε στον Κεμάλ ένα ακόμα προσωνύμιο (αλλά και στη γνωστή παρακρατική εθνικιστική ομάδα). Παρά την εικόνα του γκριζου λύκου, με τις συμπαραδηλώσεις της αγριότητας και της ταχύτητας, ο Μουσταφά είχε το αυτοκίνητό του γεμάτο λουλούδια, υποβάλλοντας έτσι τη λάμψη μιας αθώας νύφης που πηγαίνει προς τη γαμήλια γιορτή. Ο Κεμάλ Ατατούρκ, συνδυάζοντας αρσενικά και θηλυκά χαρακτηριστικά, πρόσφερε στους Τούρκους οπαδούς του, μια πλήρως ικανοποιητική γονική εικόνα!

Όταν έφτασε στο σπίτι στην περιοχή Καρσίγιακα, που προοριζόταν για το αρχηγείο του, ο Μουσταφά είδε ότι είχαν απλώσει στα σκαλιά μια ελληνική σημαία για να περπατήσει πάνω της. Λέγεται, ότι αυτό τον εξόργισε: Ήταν πολύ

προσεκτικός για να επιτρέψει στον εαυτό του να περπατήσει πάνω στη σημαία του εχθρού. Όταν του είπαν ότι αυτό το σπίτι είχε επιλεγεί γι' αυτόν, διότι εκεί είχε μείνει ο βασιλιάς Κωνσταντίνος ο οποίος μπαίνοντας στο σπίτι είχε πατήσει πάνω σε μια τουρκική σημαία, ο Μουσταφά ηρέμησε και δήλωσε ότι δεν είχε σκοπό να επαναλάβει το λάθος του βασιλιά Κωνσταντίνου. Μια σημαία, είπε, αντιπροσωπεύει την τιμή ενός έθνους και δεν θα πρέπει να τσαλαπατιέται. Έτσι, μετά από εντολή του, σήκωσαν την ελληνική σημαία από κάτω και πέρασε. Την χαρά των στιγμών ήρθε να διακόψει η φοβερή πυρκαγιά που ξέσπασε και η οποία ανάγκασε τον Κεμάλ να καταφύγει στο σπίτι της...Λατιφέ. Εκεί παρέμεινε για πάνω από 20 μέρες φιλοξενούμενος. Αρνήθηκε όμως να της επιτρέψει να έρθει μαζί του στην Άγκυρα. Εκεί, βλέπετε, περίμενε η Φίκριγιε! Προκειμένου να αναπτυχθεί η σχέση του με τη Λατιφέ, έπρεπε πρώτα να αντιμετωπίσει την Φίκριγιε...

Στην Άγκυρα τον υποδέχτηκαν φυσικά σαν ήρωα. Η καταστροφή έφερε ανακατατάξεις παντού: Στην Ελλάδα ο Πλαστήρας έκανε το γνωστό κίνημα για να τιμωρηθούν οι υπαίτιοι της καταστροφής, ο Κωνσταντίνος αντικαταστάθηκε με τον Γεώργιο Β', οι Γάλλοι υποστήριξαν ανοιχτά τον Κεμάλ, οι Ιταλοί το έπαιζαν ουδέτεροι, ενώ ο Λόιντ Τζορτζ, αρνιόταν να πιστέψει την ήττα των Ελλήνων. Μέχρι και ο Τσόρτσιλ, που είχε υποστηρίξει τους Τούρκους, χολώθηκε με την ταπείνωση της ήττας και υποστήριζε στο Υπουργικό Συμβούλιο την ανάσχεση του Κεμάλ. Τελικά όλοι αποφάσισαν να πάνε σε συνδιάσκεψη στα Μουδανιά. Η συμφωνία σταματούσε τις εχθροπραξίες και έδινε τη Θράκη στους Τούρκους μέχρι τον ποταμό Έβρο.

Ας δούμε τώρα πως εξελίσσεται η σχέση του Κεμάλ με την Φίκριγιε και τη Λατιφέ. Όπως είδαμε, όταν ήταν στην Σμύρνη, εντυπωσιάστηκε με την Λατιφέ, αλλά αν είχε σκοπό να την παντρευτεί, έπρεπε να διώξει την Φίκριγιε της οποίας η φυματίωση δεν ήταν πια μυστικό. Ο Κεμάλ, αποστρεφόμενος την αρρώστια σε σχέση με οποιονδήποτε άνθρωπο και η αποστροφή αυτή γινόταν ακόμα πιο έντονη όταν επρόκειτο για μια άρρωστη γυναίκα, η οποία χωρίς αμφιβολία του θύμιζε την πενθούσα μητέρα του της παιδικής ηλικίας. Χωρίς λοιπόν να το πολυσκεφτεί και γυρνώντας από την Άγκυρα, αντί να ξεκαθαρίσει τα αισθήματά του (αν υπήρχαν!), παροτρύνει τη Φίκριγιε να πάει στην Ελβετία για θεραπεία. Πείθει και τους γιατρούς (!) να συμφωνήσουν να πάει σε ένα μοντέρνο σανατόριο για φυματικούς. Παράλληλα στέλνει τηλεγράφημα στη Λατιφέ να έρθει να τον συναντήσει στην Προύσα όπου θα γινόντουσαν εορτασμοί για την συμφωνία των Μουδανιών! Ενώ

όμως η Φίκριγιε είχε, έστω και απρόθυμα δεχτεί, τελευταία στιγμή, άλλαξε γνώμη. Του ζήτησε να πάνε μαζί στην Προύσα στον εορτασμό πριν φύγει! Στέλνει ο Κεμάλ...ακυρωτικό τηλεγράφημα στη Λατιφέ, αυτή είχε κατενθουσιαστεί με την πρόσκληση, είχε ετοιμαστεί κ.λπ. και μόλις το παίρνει, παγώνει. Σκέφτηκε με απελπισία ότι ήταν άρρωστος, αλλά μαθαίνει ότι ο Κεμάλ ήταν στην Προύσα και απελπίζεται, δεδομένου ότι είχε μάθει και για την Φίκριγιε. Ο Κεμάλ Ατατούρκ πάει στην Προύσα με τη Φίκριγιε, συνοδευόμενος από τον Καζίμ και τον Ρεφέτ. Εκεί βρήκε τον Ισμέτ και τον Φεβζί. Στον Ισμέτ ανέθεσε το ρόλο του διαπραγματευτή στην επερχόμενη συνδιάσκεψη της Λωζάννης.

Στην Προύσα μετά τις εορταστικές εκδηλώσεις μπροστά σε 10.000 άτομα, φιλοξενήθηκε από τον δήμαρχο. Το δωμάτιο της Φίκριγιε ήταν δίπλα από το δικό του. Το βράδυ, αφού όλοι είχαν κοιμηθεί, η Φίκριγιε πήγε στο δωμάτιό του όπου και έπαθε υστερική κρίση. Φέρεται ότι είπε στον Κεμάλ Ατατούρκ ότι ήξερε ότι θα πεθάνει και ότι ήθελε να περάσει όσους μήνες ζωής της απέμεναν δίπλα στον άνθρωπο που είχε αγαπήσει με πάθος. Χαμπάρι ο Κεμάλ... Της το αρνείται και έτσι εξηγείται η κρίση της. Τελικά η Φίκριγιε συμμορφώνεται. Έχοντας βγάλει τη Φίκριγιε από τον δρόμο του, ο Μουσταφά άρχιζε να σχεδιάζει τι θα κάνει με τη Λατιφέ...

Στις 27 Οκτωβρίου 1922 η κυβέρνηση του σουλτάνου και η Κυβέρνηση της Μεγάλης Εθνοσυνέλευσης παίρνουν τις προσκλήσεις για τη Λωζάνη (τι να κάνουν οι σύμμαχοι, αναγνώριζαν 2 κυβερνήσεις!). Ενώ ο σουλτάνος κάνει το μοιραίο λάθος να πάει μια κοινή αντιπροσωπεία στη Λωζάνη (ήταν έμμεση αναγνώριση του Κεμάλ), ο τελευταίος, διακήρυσσε ότι η Οθωμανική Αυτοκρατορία ήταν νεκρή και την θέση της είχε πάρει ένα νέο τουρκικό έθνος. Ξεκίνησαν συζητήσεις επί συζητήσεων, συνεδριάσεις κ.λπ., διαδικασίες που εκνεύριζαν τον Κεμάλ, ο οποίος έθεσε τέρμα σε αυτές με την απίστευτη δήλωση, ότι αν δεν περάσει το δικό του «θα πέσουν μερικά κεφάλια»! Την διατύπωσε ατάραχος, σαν δικτάτορας, και πράγματι εκείνη την περίοδο θα το έκανε με μεγάλη ευκολία! Την 1η Νοεμβρίου η Εθνοσυνέλευση αποδέχεται και ψηφίζει την κατάργηση του σουλτανάτου, βρίσκει υποστηρικτές και στην Κωνσταντινούπολη και τελικά η κυβέρνηση του Σουλτάνου πέφτει! Ο ίδιος παίρνει μυστικά τον δρόμο της εξορίας για τη Μάλτα. Ο Μεχμέτ Στ' ήταν ο τελευταίος Σουλτάνος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι ισλαμιστές αντίπαλοι του Κεμάλ σκύλιασαν. Παραδόσεις αιώνων είχαν γκρεμιστεί. Μάλιστα πρότειναν νόμο που έλεγε ότι την δυνατότητα εκλογής στη Βουλή θα είχαν μόνο όσοι είχαν γεννηθεί μέσα στα τότε σύνορα της χώρας. Φυσικά ο νόμος

φωτογράφιζε τον Κεμάλ που είχε γεννηθεί στη Θεσσαλονίκη που τώρα ήταν ελληνική. Το νομοσχέδιο καταψηφίστηκε μετά από ένα παθιασμένο λόγο του στο κοινοβούλιο.

Παράλληλα με όλα αυτά, ο Κεμάλ δούλευε την «υπόθεση Λατιφέ». Στέλνει τη μάνα του στη Σμύρνη να μείνει με την Λατιφέ και την οικογένειά της. Φυσικά η μάνα του αντιπάθησε την Λατιφέ από την πρώτη στιγμή που την είδε! Το έκρυψε όμως μέσα σε μια ατμόσφαιρα ψεύτικων φιλοφρονήσεων. Η δαιμόνια Ζουμπέιντε κατάλαβε ότι αυτό που ένοιωθε η Λατιφέ ήταν ένα ξεμυάλισμα για τον σωτήρα της χώρας, παρά ένα αίσθημα γνήσιας αγάπης για τον Κεμάλ. Επίσης έλεγε στο περιβάλλον της ότι δεν έβλεπε καμιά ομορφιά πάνω της και επιπλέον τη θεωρούσε πολύ κοντή! Οι μέρες που πέρασαν στο αρχοντικό οι δύο γυναίκες θα πρέπει να ήταν μαρτύριο και για τις δύο. Ας μη ξεχνάμε ότι η Λατιφέ ήταν δυτικοτραφής και σπουδαγμένη ενώ η Ζουμπέιντε αμόρφωτη μουσουλμάνα. Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις δύο γυναίκες ήταν αδυσώπητος. Η Ζουμπέιντε άντεξε δέκα μέρες και μετά ζήτησε να επιστρέψει στην Άγκυρα. Υπέφερε όμως από πόνους και ο γιατρός της το απαγόρευσε. Γρήγορα η υγεία της επιδεινώθηκε. Διαβάστε τώρα τη συνέχεια και την συμπεριφορά του Κεμάλ. Ο πιστός Αλί πάει στην Άγκυρα και φέρνει τα νέα στον Κεμάλ ότι η μάνα του είναι άσχημα. Ξεκινάει ο Κεμάλ με το τρένο για τη Σμύρνη. Στο δρόμο ο Αλί παίρνει κρυπτογραφημένο τηλεγράφημα από τη Σμύρνη που έλεγε ότι η Ζουμπέιντε πέθανε. Λίγο πριν ξημερώσει τον φωνάζει ο Κεμάλ και τον ρωτάει αν έχει νέα. Ο Αλί προσπαθεί να βρει τον τρόπο και του λέει ότι πήραν ένα τηλεγράφημα, αλλά το αποκρυπτογραφούν εκείνη την ώρα. Ο Κεμάλ του είπε τότε: «Ξέρω, πέθανε η μάνα μου». Μόλις του έφεραν το τηλεγράφημα, αποφάσισε να μην πάει στην Σμύρνη! Ειδοποίησε να κηδευτεί όπως έπρεπε και αλλάζει την κατεύθυνση του τρένου για το Ισμίτ! Εκεί πέρασε 2 εβδομάδες εκφωνώντας λόγους και μετά πήγε στη Σμύρνη! Ίσως η καθυστέρηση αυτή να ήταν ο τρόπος του να διαψεύσει τον θάνατό της ή ένας τρόπος να αντιμετωπίσει την απώλειά της (ή απλώς σκοτίστηκε! Ο Βολκάν, σαν ειδικός το βλέπει αυτό σαν μια τεράστια ικανότητα να αντιμετωπίζει εξοντωτικά συγκινησιακά σοκ. Ο λαός το λέει αναισθησία πάντως!). Πάνω στον τάφο της μάνας του βγάζει κι άλλον λόγο και αμέσως μετά του συστήνεται εκεί ο πατέρας της Λατιφέ και ξεκινάνε μαζί για το αρχοντικό τους. Εκεί ο Μουσταφά, αφού αντάλλαξε μερικές τυπικές κουβέντες με τη Λατιφέ, την παίρνει παράμερα και της αναγγέλλει ότι θέλει να παντρευτούν αμέσως! Η τελετή θα γινόταν σε στενό κύκλο και κόντρα στη μουσουλμανική παράδοση. Όταν ο κατής (δικαστής) που ήρθε να τους παντρέψει τον ρώτησε σύμφωνα με το έθιμο, το ύψος της προίκας που πρόσφερε για να πάρει

τη Λατιφέ, ο Κεμάλ απάντησε: «10 δηνάρια!» (το μικρότερο ποσό δηλαδή που σύμφωνα με το Ισλάμ ήταν επιτρεπτό για προίκα!). Ο Κεμάλ και δύο φίλοι του μόνο, έβαλαν τα γέλια. Ο Κεμάλ χλεύαζε τη μουσουλμανική διαδικασία. Το τυπικό αυτό του γάμου, έγινε για ένα διάστημα το μοντέλο που ακολουθούσαν αυτές οι ιεροτελεστίες στην τουρκική δημοκρατία μέχρι που αργότερα καταργήθηκαν οι αναφορές σε προίκες κ.λπ.

Σύντομα όμως ο Κεμάλ θα αντιμετώπιζε τις «καταβρωχθιστικές» ιδιότητες της Λατιφέ. Η ζωή του όπως ήταν φυσικό έπρεπε να αλλάξει. Μαθημένος στρατιώτης, περιτριγυριζόταν από ορντινάτσες και υπασπιστές. Αυτός ο τρόπος ύπαρξης, έμπαινε τώρα σε δοκιμασία από την παρουσία μιας συζύγου. Όλοι αυτοί πριν μπουν στο υπνοδωμάτιο του αρχηγού, έπρεπε να πάρουν την άδεια της Λατιφέ. Η ίδια παράβλεπε συχνά το μουσουλμανικό τυπικό και αντί να αποκαλεί τον άντρα της «πασά μου» τον αποκαλούσε Κεμάλ. Κάμποσοι επίσης από το περιβάλλον του, θύμωσαν με τον γάμο, μένοντας πιστοί στην περιφρονημένη Φίκριγιε. Ο Κεμάλ, φαίνεται ότι ουδέποτε είδε την Λατιφέ σαν άτομο, αλλά σαν τεκμήριο της επιτυχίας του. Το ίδιο όμως και η Λατιφέ, που αισθάνθηκε μεγάλη ικανοποίηση που παντρεύτηκε τον εξιδανικευμένο ήρωά της... Παρόλο που ο Κεμάλ δεν γνώριζε παρά ελάχιστα τα μέλη της οικογενείας της, έδειξε αυταρχική όπως πάντα συμπεριφορά. Άρχισε να κυριαρχεί στο σπίτι, π.χ. παράγγελλε ρακί στο δείπνο αντί για το συνηθισμένο σε αυτούς κρασί. Όταν ο πεθερός του τόλμησε να παραπονεθεί ότι του αρνιούνται το ρόλο του οικοδεσπότη, ο Κεμάλ του είπε να κάτσει κάτω και τον διαβεβαίωσε ότι θα τα φρόντιζε όλα μόνος του.

Αφού μεσολάβησε μια ταραχώδης περίοδος εσωτερικών αντιμαχιών και αγώνων, υπογράφηκε και η Συνθήκη της Λωζάνης στις 24 Ιουλίου. Οι οικογενειακές προστριβές συνεχίζονταν. Η λατρεία που έδειχνε ο κόσμος στον Κεμάλ, ενοχλούσε τώρα την Λατιφέ. Μια φορά έδειξε την οργή της όταν υποχρεώθηκε να μπει στο αυτοκίνητο μετά τον Κεμάλ και να καθίσει στα αριστερά του. Αυτός της υπενθύμισε το πρωτόκολλο στις επίσημες εμφανίσεις, αλλά η ίδια ήταν βαθιά ταπεινωμένη από την παράλειψή του να της φερθεί με τη δέουσα αβρότητα. Όταν έβλεπε τις γυναίκες να στέκονται μπροστά του με δέος, την έτρωγε ο φθόνος. Η μονοκρατορία του εν τω μεταξύ δημιουργούσε προβλήματα: Ο αντιπρόεδρος της Εθνοσυνέλευσης και φίλος του Αλί Φουάτ παραιτείται σε ένδειξη διαμαρτυρίας γι' αυτό. Μόνο λίγοι πλέον από τους παλιούς του συντρόφους παρέμεναν στο πλευρό του τώρα που ήταν στο κατώφλι της ειρήνης. Στις εκλογές του Αυγούστου εκλέγεται η Λατιφέ η γυναίκα του Ισμέτ και η Χαλιντέ, πράγμα αδιανόητο για την

Τουρκία, μέχρι τότε.

Ξαναγυρνώντας στα προσωπικά του, θα δούμε τώρα πως κορυφώνεται το δράμα με τη Φίκριγιε. Η Φίκριγιε βρισκόταν σε ένα σανατόριο στο Μόναχο όταν έμαθε ότι ο αγαπημένος της είχε παντρευτεί τη Λατιφέ. Λιποθύμησε και όταν συνήλθε, έκλαιγε για ώρες. Ψημένη μέσα στη δράση, ζήτησε να της δώσουν εξιτήριο. Με το ζόρι το πήρε και αφού φορτώθηκε δώρα που είχε αγοράσει για να τα δώσει στον Κεμάλ όταν θα γύριζε θεραπευμένη στην Τουρκία, μπήκε στο τρένο. Ανάμεσα στα δώρα ήταν και ένα πιστόλι. Φτάνοντας στην Άγκυρα, πάει κατ' ευθείαν στο σπίτι του ζεύγους. Η Λατιφέ μένει κατάπληκτη ακούγοντας τον Αλί να την αναγγέλλει, αλλά στάθηκε στο ύψος της περίπτωσης και παρότρυνε τον Κεμάλ να την δεχτεί. Μπαίνοντας η Φίκριγιε ήταν σαν παράλυτη και ανίκανη να πιστέψει αυτό που έβλεπε. Όσο ετοιμαζόταν το τραπέζι ο Κεμάλ της είπε ότι δεν θα έπρεπε να ανησυχεί για τα οικονομικά, ότι θα ετοίμαζε για αυτήν ένα σπίτι στην Κωνσταντινούπολη κ.λπ. Η Φίκριγιε, μέσα στο σπίτι που μέχρι πριν λίγο καιρό ήταν η οικοδέσποινα, θα πρέπει να ένοιωσε βαθιά ταπεινωμένη. Ανίκανη να παραιτηθεί από την διεκδίκηση του ήρωα, δεν μπόρεσε επί 3 μέρες να φύγει. Η Λατιφέ είχε γίνει έξαλλη και εξέφρασε ανοιχτά την οργή της. Την 4η μέρα η Φίκριγιε φεύγει. Ο Αλί θυμάται μια σκηνή μετά την αναχώρησή της: Ο Κεμάλ, χαλαρός, έπαιζε με κάτι κουτάβια. Φωνάζοντας την Λατιφέ να τα δει είπε: «*Κοίτα Φίκριγιε, πόσο ωραία παίζουν!*». Η Λατιφέ σχεδόν λιποθύμησε! Φεύγοντας από το σπίτι η Φίκριγιε, έμεινε σε ένα ξενοδοχείο και πριν φύγει για Κωνσταντινούπολη, αποφάσισε ότι έπρεπε να δει τον «πασά» της για άλλη μια φορά. Στην εξώπορτα βρίσκει έναν υπασπιστή, ο οποίος επιμένει ψυχρά ότι είναι αδύνατον να της επιτρέψει να δει τον Κεμάλ χωρίς ραντεβού. Διωγμένη από το μέρος που κάποτε είχε θεωρήσει σπίτι της, ναύλωσε ένα κάρο που το έσερνε ένα άλογο για να την πάει πίσω στο κέντρο της πόλης. Καθώς το κάρο κατέβαινε το λόφο, άκουσε ένα πυροβολισμό. Η Φίκριγιε είχε αυτοπυροβοληθεί. Μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο όπου λίγο μετά εξέπνευσε. Ο Κεμάλ πήρε τηλέφωνο όταν ήδη ήταν νεκρή. Τώρα ανάμεσα στο ζεύγος, στεκόταν μια νεκρή γυναίκα...

Ο Κεμάλ σαν ναρκισσιστική προσωπικότητα, δεν είχε την ικανότητα να πενθεί. Ήταν ανίκανος να νοιώσει τα αισθήματα λύπης και θλίψης που ταιριάζουν στο πένθος, γιατί προσπαθώντας να διατηρήσει τον μεγαλειώδη του εαυτό, συντηρούσε την αυταπάτη ότι δεν είχε καθόλου την ανάγκη την αναπαράσταση της νεκρής Φίκριγιε. Την εποχή του θανάτου της μάνας του, συνέχισε να ασχολείται με εθνικές υποθέσεις. Στον λόγο του πάνω από τον τάφο της είχε

μιλήσει με αναφορές πάνω στον εθνικό αγώνα και καθόλου για προσωπικά συναισθήματα απώλειας. Έτσι και τώρα. Πέρα από την ανικανότητά του να πενθήσει τη Φίκριγιε, ήταν και η παρουσία της Λατιφέ ένα επιπλέον εμπόδιο. Ξέχωρα από αυτά, ο χαμός της Φίκριγιε θα ήταν μια ακόμα αφαίμαξη της ενέργειάς του σε βάρος των αποθεμάτων που χρησιμοποιούσε στη σχέση με τη γυναίκα του. Το ζεύγος απομακρύνθηκε ακόμα περισσότερο μεταξύ του.

Το επόμενο στην ατζέντα του Κεμάλ ήταν η κατάργηση του χαλιφάτου. Αν ήθελε να βγάλει την Τουρκία από τον Μεσαίωνα, θα έπρεπε να μειώσει την επιρροή του Ισλάμ. Στις 3 Μαρτίου του 1924, ψηφίστηκε ο νόμος. Την επόμενη μέρα ο χαλίφης όλων των μουσουλμάνων, αναγκάστηκε να παραιτηθεί από τον τίτλο του και να φύγει από την Τουρκία. Η οθωμανική δυναστεία, είχε πραγματικά τελειώσει.

Το φθινόπωρο του '24 υπήρχε μια γενικά αναγνωρισμένη ευθυγράμμιση του Καζίμ, του Ραούφ, του Ρεφέτ και της Χαλιντέ με τον άνδρα της τον δρ. Αντνάν, απέναντι σε μια δεύτερη ομάδα της οποίας τα πλέον διαπρεπή μέλη, ήταν ο Ισμέτ και ο Φεβζί. Μη έχοντας άλλους εξωτερικούς εχθρούς ο Κεμάλ, είδε στην πρώτη ομάδα ένα εχθρό. Διαβάζοντας γραπτά του και βλέποντας πως αντιμετώπιζε την κατάσταση, μπορεί να διακρίνει κανείς την τάση του να βλέπει πλέον την ομάδα αυτή με παρανοϊκό τρόπο. Τους έβλεπε δηλαδή να συνωμοτούν εναντίον του και να σχεδιάζουν την πτώση του. Τελικά οι φίλοι του αναγκάστηκαν να συσπειρωθούν και να ιδρύσουν ένα νέο κόμμα, το Προοδευτικό Κόμμα. Επικεφαλής ήταν ο Καζίμ, αντιπρόεδροι ο Ραούφ και ο Αντνάν και Γενικός Γραμματέας ο Αλή Φουάτ. Εκείνη την εποχή ο Κεμάλ «ξαναβρίσκει» έναν κολλητό, ένα «δίδυμο αδερφό», τον Νουρί. Γνωρίζονταν από τότε που παιδιά έπαιζαν στους δρόμους της Θεσσαλονίκης και αργότερα παρακολουθούσαν μαζί την στρατιωτική σχολή. Η κόρη του Νουρί σε συνέντευξη της όταν ήταν πενήντα ετών, μίλησε για τον Κεμάλ και την Λατιφέ. Η οικογένειά της δεν είχε εντυπωσιαστεί με την Λατιφέ. Έλεγαν ότι ήταν μια κοντή, κακομαθημένη γυναίκα με απότομους και επιθετικούς τρόπους. Δεν είχε την ικανότητα να χαϊδέψει και να καθησυχάσει ένα παιδί ή ένα μικρό ζώο και αντίθετα του φερόταν με σκληρότητα. Ο Νουρί είχε μια αφύσικη ικανότητα να αντιλαμβάνεται τις εσώτερες ανάγκες του φίλου του Κεμάλ και επέτρεπε στο Κεμάλ Ατατούρκ, προκειμένου να στηρίξει ο τελευταίος το αίσθημα μεγαλείου του, να τον χρησιμοποιεί. Η συμπεριφορά του Κεμάλ όταν βρισκόταν στην παρέα του με τον Νουρί, ήταν τελείως διαφορετική και εντελώς χαλαρή, από αυτή που έδειχνε σε άλλες συναντήσεις για κρατικές υποθέσεις. Με τον Νουρί, καθόταν με το ένα πόδι πάνω στ' άλλο και συζητούσε για το πώς θα ξανάπαιρναν τα Βαλκάνια

και ιδιαίτερα τη Θεσσαλονίκη. Με τους αξιωματούχους του κράτους και τους πολιτικούς καθόταν κρατώντας το σώμα του σε μια υπεροπτική στάση, δίνοντας μια αυστηρή και συγκρατημένη αίσθηση κοσμιότητας. Τα καθημερινά βραδινά γλέντια συνεχίζονταν και η Λατιφέ θύμωνε πολύ που η αντροπαρέα την παραμέριζε σαν οικοδέσποινα και έδειχνε να την προσβάλλει η παρουσία αυτή των ανδρών κάθε βράδυ στο σπίτι της. Μάλιστα μια φορά, παρουσία του Κεμάλ, προειδοποίησε τον Νουρί να μη ξαναέρθει στο σπίτι τους αν δεν συνοδευόταν από την γυναίκα του και ότι αν δεν συμμορφωνότανε, θα τον έδιωχνε. Ο Νουρί απάντησε: «Όπως θέλετε μαντάμ, αλλά αν με διώξετε από την μπροστινή πόρτα, εγώ θα ξανάρθω από την πίσω!». Οι δύο άνδρες πήγαιναν συχνά για κυνήγι στο Ανιτ Τεπέ, στο λόφο που βρίσκεται σήμερα το μνημείο με την τέφρα του Ατατούρκ. Ο Κεμάλ ήταν στοργικός με τα παιδιά του Νουρί (γινότανε εύκολα στοργικός σε παιδιά και ζώα, μιας και αυτές οι δύο κατηγορίες δεν απειλούσαν τον μεγαλειώδη του εαυτό!). Όταν ένα σκυλί δάγκωσε τον Κεμάλ, παρόλο που επέτρεψε να το σκοτώσουν, το πένθησε και δεν το ξέχασε ποτέ... Στον Νουρί εξομολογούνταν τα πάντα, όπως το ότι αισθανόταν άσχημα που είχε ψεύτικα δόντια(!) και ότι είχε μείνει πιστός στη Λατιφέ. Η Λατιφέ συνέχιζε να οργίζεται και μάλιστα το έκανε με ένα χαρακτηριστικό τρόπο. Όταν θύμωνε, πήγαινε στον επάνω όροφο και χτυπούσε δυνατά με τα πόδια της το πάτωμα! Ένα διάλειμμα στην ανταγωνιστική σχέση τους είχε να κάνει με ένα επεισόδιο πόνου και εφίδρωσης του Κεμάλ, που ίσως ήταν ένας καρδιοσπασμός. Είναι φανερό ότι ο Κεμάλ, υπέφερε από κρίσεις υποχονδριακού ιδεασμού, ένα τυπικό σύμπτωμα ναρκισσιστικών προσωπικοτήτων. Όπως και να 'χε, το επεισόδιο μαλάκωσε τη σχέση τους, η Λατιφέ τον «φρόντισε» και αργότερα προσποιήθηκε και η ίδια ένα δικό της επεισόδιο για να διαπιστώσει αν ο Κεμάλ θα έδειχνε το ίδιο ενδιαφέρον. Αυτός έδειξε πράγματι κάποιο ενδιαφέρον, αλλά ξέχασε να φωνάξει γιατρό και η Λατιφέ θίχτηκε.

Η αρμονία που πέτυχαν με την «αρρώστια» του Κεμάλ, δεν διήρκεσε πολύ. Θύελλες στο σπίτι, θύελλες και στην πολιτική. Οι Κούρδοι ξεσηκώθηκαν για το ζήτημα της Μοσούλης και ο Κεμάλ αναγκάστηκε να συνεννοηθεί με τους Βρετανούς. Συμφώνησαν να παραπέμψουν το θέμα στην Κοινωνία των Εθνών. Οι αντιπρόσωποί της επισκέφτηκαν την κατοικούμενη από Κούρδους Μοσούλη και κατέληξαν γρήγορα στην διαπίστωση ότι οι κάτοικοί της ήταν ικανοποιημένοι από το καθεστώς αυτονομίας που είχαν πετύχει με τους Βρετανούς στο Ιράκ. Επιπλέον οι τούρκικοι ισχυρισμοί, ότι οι Κούρδοι ήταν Τούρκοι, απορρίφθηκαν. Τελικά τον Ιούνιο του 1926, η Βρετανία, η Τουρκία και το Ιράκ, υπέγραψαν μια συμφωνία που

αναγνώριζε τη μεταβίβαση της Μοσούλης στο Ιράκ (μια ήττα για την Τουρκία όπως ισχυρίζονται οι σύγχρονοι ιστορικοί). Η κουρδική εξέγερση ξέσπασε την εποχή που γίνονταν οι διαπραγματεύσεις. Ο Κεμάλ θεωρούσε υποκινητή της εξέγερσης το Προοδευτικό Κόμμα. Ζήτησε μάλιστα από τους ηγέτες τους να διαλύσουν το κόμμα τους και να τον υποστηρίξουν στην αντιμετώπιση της εξέγερσης. Αυτοί αρνήθηκαν να διαλυθούν αλλά συμφώνησαν να στηρίξουν την καταστολή. Μάταια όμως. Παρ' όλη την συμφωνία για την Μοσούλη, η εξέγερση είχε εξαπλωθεί σε καμιά δωδεκαριά επαρχίες. Καταπνίγηκε στο αίμα και ο αρχηγός των Κούρδων Σείχ Σαΐντ απαγχονίστηκε μπροστά στο κεντρικό τζαμί του Ντιαρμπαρκίρ. Η εξέγερση ήταν μια αφορμή για τον Κεμάλ να αποσπάσει από τη Εθνοσυνέλευση ιδιαίτερες εξουσίες. Φασιστικά, έκλεισε εφημερίδες, εκδότες εξορίστηκαν και ταλαιπωρήθηκαν, ένα περιοδικό με μαρξιστικές τάσεις έκλεισε και αρθρογράφοι του φυλακίστηκαν. Στο αποκορύφωμα της χουντοκρατίας, διακόπηκε και η δράση του Προοδευτικού Κόμματος την 3η Ιουνίου 1925.

Σε παρέες του ο Κεμάλ έλεγε πλέον ότι ίσως είχε κάνει λάθος που παντρεύτηκε. Το καλοκαίρι του '25 φαινόταν ότι οποιαδήποτε βελτίωση στο γάμο του, ήταν απίθανη. Ο Κεμάλ άρχισε όλο και συχνότερα να ξενοκοιμάται. Ένα βράδυ που αστειευόταν με τους φίλους του, ακούστηκε η φωνή της Λατιφέ που τον επίπληττε. Του απευθυνόταν φωνάζοντάς τον Κεμάλ και λέγοντάς του να έρθει αμέσως πάνω και να σταματήσει να μειώνει τον εαυτό του επιδιδόμενος σε οικειότητες με τους άνδρες του. Αυτό το επεισόδιο ήταν για τον Κεμάλ η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι. Ζήτησε από τον Αλί και τον Σαλίχ να ετοιμαστούν για να φύγουν την επόμενη μέρα μαζί του. Μετά μίλησε με τον Ισμέτ στο τηλέφωνο και του είπε ότι χώριζε τη γυναίκα του. Ζήτησε να ετοιμαστεί μια δημόσια ανακοίνωση του διαζυγίου του και το πρωί μαζί με τους φίλους του έφυγε για ταξίδι. Ο Κεμάλ Ατατούρκ είχε τη δυνατότητα να χωρίσει τη Λατιφέ δυνάμει του παλιού ισλαμικού νόμου, που έδινε στο σύζυγο το μονομερές δικαίωμα να διώχνει τη γυναίκα του. Ο νέος αστικός κώδικας που καταργούσε αυτή την διαδικασία θα ψηφιζόταν 6 μήνες αργότερα(!). Ο γάμος του, όταν διαλύθηκε τον Αύγουστο του 1925, είχε διαρκέσει 2 χρόνια, έξι μήνες και 4 μέρες.

Το διαζυγίό του, έθετε τώρα σε κίνηση τους ψυχολογικούς τροχούς που θα του έδιναν τη δυνατότητα να δράσει τολμηρά. Θα εκσυγχρόνιζε το τουρκικό έθνος. Ένα πρώτο επαναστατικό βήμα, ήταν να καταργήσει το φέσι, και να το αντικαταστήσει με το σύνηθος καπέλο που φορούσαν οι Δυτικοί. Πριν το 1826, το παραδοσιακό μουσουλμανικό κάλυμμα της κεφαλής ήταν το τουρμπάνι.

Διευκόλυνε τους πιστούς όταν ακουμπούσαν το κεφάλι τους στο έδαφος κατά τη διάρκεια της προσευχής και πρόσφερε προστασία από τον ήλιο.

Ρήσεις όπως «Ο Θεός και οι άγγελοι δίνουν την ευλογία τους κατά την προσευχή της Παρασκευής σε αυτούς που φορούν τουρμπάνι» και «Το τουρμπάνι είναι αυτό που χωρίζει την πίστη από την μη πίστη», είναι δύο από αυτές που επιβεβαιώνουν την ιερότητα αυτού του ειδικού καλύμματος. Μια σημαντική αλλαγή έγινε το 1826 μετά την κατάργηση των Γενιτσάρων. Οι Γενίτσαροι, από το τέλος του 16ου αιώνα και μετά, είχαν γίνει εστία έκφρασης μιας μόνιμης δυσαρέσκειας. Δεν ήθελαν να συμμετέχουν σε εκστρατείες μακριά από τις ανέσεις της Κωνσταντινούπολης, απαιτούσαν συνεχώς από την Κυβέρνηση ιδιαίτερα δώρα και εύνοιες και οργάνωσαν μια σειρά από ανταρσίες, με τελικό αποτέλεσμα να υπονομευθεί η στρατιωτική τους ισχύς. Ο Μαχμούτ Β' αποφάσισε στις 15 Ιουνίου 1826 να καταργήσει τα γενιτσαρικά τάγματα. Αυτοί αντιστάθηκαν, αλλά πιστά στον Σουλτάνο στρατεύματα, άνοιξαν πυρ εναντίον τους και έτσι οι Γενίτσαροι σβήστηκαν από την ιστορία. Αντιμέτωπος τώρα ο Μαχμούτ με την αναγκαιότητα οργάνωσης ενός νέου στρατιωτικού κατεστημένου που θα εβασίζετο πάνω σε ευρωπαϊκές στρατιωτικές αρχές, εισήγαγε ένα νέο κάλυμμα κεφαλής για το στρατό του, το φέσι. Μέχρι τότε, το φορούσαν οι κάτοικοι της Βορείου Αφρικής και οι Έλληνες χριστιανοί που κατοικούσαν στα οθωμανοκρατούμενα νησιά της Μεσογείου. Το 1829 έγινε υποχρεωτικό και σε όλους τους Οθωμανούς υπαλλήλους. Γρήγορα, έγινε το οικουμενικό σύμβολο του Ισλάμ.

Έναν αιώνα μετά από την αφομοίωσή του από την ισλαμική κουλτούρα, ο Μουσταφά πρότεινε το ξερίζωμα του φεσιού. Ήθελε να κάνει τους συμπατριώτες του να μοιάζουν αρκετά εξευρωπαϊσμένοι, υιοθετώντας ευρωπαϊκά ρούχα. Ο Μουσταφά, παρά τις σφαλιάρες από τους συμμάχους, υποστήριζε ότι «υπάρχει μόνο ένας πολιτισμός» ο πολιτισμός των Ευρωπαίων. Ξεκινώντας από την Κασταμονή, άρχισε μια περιοδεία ανά την χώρα, προσπαθώντας να παρουσιάσει στους Τούρκους το καπέλο και να τους πείσει για την ανάγκη της υιοθέτησης της δυτικής ενδυμασίας. Η επιλογή της Κασταμονής δεν ήταν τυχαία. Όπως στην αντεπίθεσή του στην Μικρά Ασία επέλεξε να αντιμετωπίσει τους Έλληνες στην ισχυρότερή τους θέση, έτσι και τώρα ξεκινούσε το πρόγραμμά του για την ενδυματολογική μεταρρύθμιση από ένα τόπο που ήταν περιβόητος για την ακραία, συντηρητική, ισλαμική νομιμοφροσύνη του. Ο Μουσταφά φορούσε γκρι κουστούμι, πουκάμισο-γραβάτα και ένα λευκό καπέλο Παναμά χωρίς κορδέλα. Πηγαίνοντας εκεί θα περνούσε από την περιοχή που το 1402 είχε γίνει η περίφημη μάχη

ανάμεσα στον Βαγιαζίτ Β' και τον εισβολέα Μογγόλο Ταμερλάνο ο οποίος διέλυσε τους Οθωμανούς. Ο Μουσταφά θαύμαζε τον Ταμερλάνο, θεωρώντας τον έναν από τους μεγαλύτερους στρατιωτικούς ηγέτες στην παγκόσμια ιστορία, με τον οποίο μάλιστα οι Τούρκοι ήξεραν ότι «συγγενεύουν» μιας και είναι κι αυτοί μογγολικά φύλα.

Στην περιοδεία του παρέσυρε τα συγκεντρωμένα πλήθη.

«Είναι δυνατόν ένα έθνος να είναι πολιτισμένο, αν δεν ντύνεται πολιτισμένα;», κραύγαζε και το πλήθος απαντούσε:

«Ποτέ, ποτέ!» και συνέχιζε:

«Θέλετε να σας λένε απολίτιστους;».

«Ποτέ, ποτέ!» τα πλήθη από κάτω.

«Για να δει κανείς το κόσμημα να λάμπει, πρέπει να το καθαρίσει από τη λάσπη», έλεγε. *«Το καθάρισμα αυτό σημαίνει παπούτσια στα πόδια, παντελόνια, πουκάμισα με γραβάτα, σακάκια και φυσικά, ένα καπέλο που θα σας προστατεύει από τον ήλιο... Υπάρχουν αυτοί που λένε ότι αυτό το απαγορεύει ο θρησκευτικός νόμος. Θα τους πω ότι είναι αδαείς και απερίσκεπτοι και θα τους ρωτήσω, αν το να φοράει κανείς φέσι, που είναι το κάλυμμα της κεφαλής των Ελλήνων, το επιτρέπει ο θρησκευτικός νόμος, τότε γιατί δεν επιτρέπει το να φοράει κανείς καπέλο;»* (έβαλε τα μεγάλα ...μέσα, αναφέροντας τους προαιώνιους εχθρούς τους!). Ταυτόχρονα έβγαζε λόγους και για τη γυναικεία χειραφέτηση.

Η περιοδεία του αυτή, συνέπιπτε με την 3η επέτειο του μεγάλου του θριάμβου απέναντι στους Έλληνες. Εν τούτοις, δεν της έδωσε καμία σημασία. Ήταν απορροφημένος σε ένα άλλο είδος εκστρατείας. Βρισκόταν σε έναν ανένδοτο αγώνα ενάντια στην αγραμματοσύνη και την οπισθοδρόμηση, ένα πόλεμο που τον διεξήγαγε με διαλέξεις και ομιλίες.

Σε ένα άλλο λόγο του, τα 'βαλε με τις δεισιδαιμονίες, όπως θεωρούσε τα λαϊκά ήθη και έθιμα του Ισλάμ: *«Το να περιμένει κανείς βοήθεια από τους νεκρούς, είναι κάτι για το οποίο θα πρέπει να ντρέπεται μια πολιτισμένη κοινότητα»*. 10 μέρες κράτησε η περιοδεία του, και όταν γύρισε στην Άγκυρα, μια έκπληξη τον περίμενε: Ο κόσμος τον υποδέχτηκε, φορώντας παναμάδες!

Ακολούθησαν ψηφίσματα:

Στις 2 Σεπτεμβρίου απαγορεύτηκε να φοράνε θρησκευτική ενδυμασία όσοι δεν είχαν θρησκευτικό αξίωμα. Στις 25 Νοεμβρίου 1925, απαγορεύθηκε επίσημα το φέσι. Τον ίδιο μήνα, διαλύθηκαν τα δερβίσις τάγματα. Η βίαιη διάλυσή τους και το ότι τα έθεσαν εκτός νόμου, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, αλλά ο Μουσταφά

κινήθηκε γρήγορα και αποφασιστικά και διέλυσε τις όποιες εξεγέρσεις. Φοβηθείς από αυτές τις αντιδράσεις, υπήρχε ένα σημείο του παρελθόντος, που απέφυγε να το καταργήσει με νόμο: Ο φερετζές. Συνέχισε όμως να καταφέρεται εναντίον του και προσπάθησε μέσω της πειθούς να τον ξεριζώσει από την τουρκική ζωή.

Μετά το διαζυγίό του δεν ξαναπαντρεύτηκε, αλλά δεν του έλειπε η γυναικεία συντροφιά, διότι υιοθέτησε μια σειρά από...κόρες! Ηλικίες; Από 12 έως 18... Μόνο προς το τέλος της ζωής του υιοθέτησε ένα μικρό κοριτσάκι, την Ουλκού, η οποία έγινε το κέντρο της προσοχής του. Έδινε ιδιαίτερη βαρύτητα στη μόρφωσή τους και στον εξευρωπαϊσμό τους. Δεν έγινε ποτέ γνωστό με πόσες από αυτές είχε σεξουαλικές σχέσεις...

Ταξίδευε ακατάπαυστα και συνέχιζε να συγχρωτίζεται με τον κόσμο, προκειμένου να περάσει τις μεταρρυθμίσεις του. Γύρω στον Μάιο του 1927 και ενώ βρισκόταν καθ'οδόν προς τη Σμύρνη, ένα τηλεγράφημα του έφερε τα νέα για μια συνωμοσία που είχε εξυφανθεί με στόχο τη δολοφονία του και το ότι οι επίδοξοι δολοφόνοι του είχαν συλληφθεί. Η αθανασία του είχε αρχίσει να απειλείται. Ένας όμορφος νεαρός αξιωματικός του ναυτικού, ο Ζίγια Χουρσίντ, είχε πληρώσει 3 κοινούς σεσημασμένους τύπους για να τον δολοφονήσουν. Υπήρχαν όμως και άλλα μέλη στην ομάδα του αξιωματικού, μεταξύ των οποίων και ο παλιός «δίδυμος» αδερφός του Αρίφ από την εποχή του πολέμου της ανεξαρτησίας. Ήταν πληγωμένος, διότι παραγκωνίστηκε από τον Μουσταφά (ενώ περίμενε να γίνει πασάς). Υπήρχε επίσης και ένας Σουκρού, βουλευτής της Σμύρνης. Αυτό ήταν το έναυσμα για να δείξει ο Μουσταφά τον πιο σκληρό εαυτό του: Μαζί με τον Ζίγια, τον Αρίφ και τον Σουκρού, συνελήφθησαν και πολλοί βουλευτές, παρά τη βουλευτική τους ασυλία (ψιλά γράμματα για τον Κεμάλ αυτά!). Όλη η ηγεσία του Προοδευτικού Κόμματος επίσης (Καζίμ, Ρεφέτ, Αλί Φουάτ, Ραούφ, Χαλιντέ, δρ. Αντνάν, όλοι κατηγορήθηκαν για συνωμοσία!). Το ίδιο κι ο Τζαβίντ, ένας σημαντικός οικονομολόγος, που είχε χρηματίσει υπουργός οικονομικών στην κυβέρνηση του Εμβέρ. Το μέγεθος της παράνοιας του Κεμάλ, φαίνεται από το εξής που γράφουν οι συγγραφείς: Το 1919, ο Καζίμ είχε αρνηθεί να υπακούσει στη διαταγή του Σουλτάνου και να συλλάβει τον Κεμάλ και μάλιστα είχε διακηρύξει τη νομιμοφροσύνη του σε αυτόν. Ο Κεμάλ τον χρειάστηκε περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο για να ξεκινήσει τον εθνικιστικό αγώνα. Τώρα βρισκόταν πίσω από τα κάγκελα! Ο Ισμέτ προσπάθησε να τον απαλλάξει, αλλά ο Κεμάλ ήταν αμετάπειστος. Όταν είχε φτάσει στη Σμύρνη, του έφεραν μπροστά του τον Ζίγια. Του υπενθύμισε τους δεσμούς που τους είχαν ενώσει παλιότερα στον αγώνα και τον ρώτησε γιατί ήθελε να τον δολοφονήσει και

ότι δεν θα περίμενε ποτέ μια τέτοια προδοσία από αυτόν. Ο Ζίγια του απάντησε: «Ο κόσμος είναι γεμάτος από πράγματα που δεν τα περιμένουμε πασά μου!». Γεμάτος μέλι ο Κεμάλ του μιλούσε τόσο ευγενικά που ο Ζίγια νόμισε ότι θα τον συγχωρούσε! Ο Κεμάλ, όμως πίσω από την...ανωτερότητά του, δεν μασούσε! «Ως άνθρωπος δεν είμαι εκδικητικός, αλλά το ζήτημα αφορά τα δικαστήρια». Εννοούσε το φοβερό Δικαστήριο της Ανεξαρτησίας, του οποίου πρόεδρος ήταν ο...Φαλακρός Αλί με τ' όνομα, ένας δήμιος δικαστής που δεν του γλύτωνε κανείς! Για άλλη μια φορά ο Κεμάλ έδειχνε τον βασικό του μηχανισμό: Ευγενικός και γεμάτος κατανόηση για τον επίδοξο δολοφόνο του, αλλά η προέκτασή του (το Δικαστήριο της Ανεξαρτησίας), ήταν σίγουρο ότι θα τον έστελνε...αδιάβαστο!

Όταν άρχισαν οι δίκες, υπήρχε μια ευρείας κλίμακας γενική δυσαρέσκεια, διότι οι περισσότεροι κατηγορούμενοι είχαν υπάρξει φίλοι του, υποστηρικτές του και θαυμαστές του! Όταν οι κατηγορούμενοι Καζίμ, ο Ρεφέτ και ο Αλί Φουάτ μπήκαν στην αίθουσα του δικαστηρίου, αυτοί που ήταν παρόντες, σηκώθηκαν όρθιοι και τους χειροκρότησαν. Οι Ζίγια, Σουκρού και Αρίφ καταδικάστηκαν σε θάνατο δι' απαγχονισμού. Ο Αρίφ κατά τη διάρκεια της διαδικασίας παρέμενε σίγουρος, ότι ο «δίδυμος αδερφός» του θα τον συγχωρούσε. Όταν ήρθε η ώρα να υπογράψει την απόφαση ο Κεμάλ, άφησε για λίγο το τσιγάρο του και χωρίς κανένα συναίσθημα έβαλε την υπογραφή του. Ήταν ένας φρικτός θάνατος για τον Αρίφ, έναν άνθρωπο που είχε υπάρξει πιστός του Κεμάλ, μοιράστηκε μαζί του κινδύνους και μια σχέση μεγάλης εγγύτητας... Μετά την εκτέλεσή του ο Κεμάλ δεν ανέφερε ποτέ ξανά το όνομά του. 13 άτομα απαγχονίστηκαν. Οι Καζίμ, Ρεφέτ, Αλί Φουάτ και μερικοί άλλοι αθώωθηκαν. Τα νέα διαδόθηκαν γρήγορα στη Τουρκία και ο κόσμος ξεχύθηκε στους δρόμους πανηγυρίζοντας και ζητωκραυγάζοντας: «Ζήτω η δικαιοσύνη! Ζήτω οι πασάδες μας!». Ωστόσο η δίκη χώρισε οριστικά τον Κεμάλ από τους παλιούς του φίλους. Οι Ραούφ και Αντνάν καταδικάστηκαν σε 12ετή εξορία και ο Τζαβίντ σε θάνατο. Η καταδίκη του Τζαβίντ στέρησε την Τουρκία από ένα μεγάλο οικονομολόγο και πολλές δυτικές χώρες έκαναν έκκληση για την απελευθέρωση του. Εις μάτην... Τα Δικαστήρια της Ανεξαρτησίας, που είχαν φτάσει να λειτουργούν ως κράτος εν κράτει, καταργήθηκαν τελικά τον Μάρτιο το 1927 με προσπάθειες του Ισμέτ.

Εντύπωση προκαλεί η μέχρι τότε «αδυναμία» του Κεμάλ να επισκεφτεί την Κωνσταντινούπολη, που δεν την είχε ποτέ συμπεριλάβει στις περιοδείες του. Φαίνεται ότι αυτό είχε να κάνει με την «ψυχογεωγραφία» της Πόλης και τη συμβολική σημασία που είχε γι' αυτόν. Πρόκειται για μια πόλη του μύθου και της

ιστορίας. Ιδρύθηκε από Έλληνες Μεγαρείς τον 7ο αιώνα π.Χ και οι οποίοι την ονόμασαν Βυζάντιο από τον Βύζα, τον ηγέτη τους. Το 196 π.Χ. επί Σεπτιμίου Σεβήρου, ξανακτίστηκε και ονομάστηκε Αντωνίνα. Όταν ο Μέγας Κωνσταντίνος μετέφερε εκεί την πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας το 330 π.Χ, την ονόμασε Νέα Ρώμη. Λίγο αργότερα, ονομάστηκε Κωνσταντινούπολη. Μετά το 1453 που έπεσε στα χέρια των Τούρκων, πήρε διάφορα ονόματα: Πόλη της Ευδαιμονίας, Πόλη του Ισλάμ (Ισλαμπόλ), Σταμπόλ και τέλος Ιστανμπούλ, που είναι μια παραφθορά της ελληνικής έκφρασης «ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ». Το 1926 υιοθετήθηκε το Ιστανμπούλ ως επίσημο όνομα της πόλης. Η Πόλη μπορεί να αντιπροσώπευε 2 σημαντικά στοιχεία για τον Κεμάλ. Ως θηλυκή οντότητα, η Πόλη ενσάρκωνε μια οιδιπόδεια μητέρα, απέναντι στην οποία ο Κεμάλ είχε αιμομικτικές τάσεις. Όταν ερχόταν στην Πόλη, ερχόταν αντιμέτωπος με τον οιδιπόδειο πατέρα. Η Ιστανμπούλ όμως αντιπροσώπευε τόσο την καλή, όσο και την κακή μητέρα, όπως και τη σύγκρουση που προκαλούσε αυτή η σχάση μέσα του. Η ναρκισσιστική του προσωπικότητα των ωθούσε να εξωτερικεύει στην Ιστανμπούλ τις εσωτερικές του ψυχολογικές διεργασίες. Για αυτόν τον λόγο δεν μπορούσε να την επισκεφτεί, παρά μόνο αν ήταν έτοιμος να τις αντιμετωπίσει. Ο ίδιος, έγραφε για την Πόλη: *«...Η Ιστανμπούλ, το Βυζάντιο, διατηρεί πάντα την ετερογένεια στη φύση της και στον χαρακτήρα της σαν να 'ναι η μοίρα της να 'ναι έτσι. Από καιρό σε καιρό όμως, από εποχή σε εποχή, η φύση αυτής της ποικιλομορφίας αλλάζει. Γι αυτόν τον λόγο δεν πρέπει ποτέ κανείς να απελπίζεται με το πραγματικό πρόσωπο που δείχνει η Ιστανμπούλ. Αν μένει κανείς στην Ιστανμπούλ, η απελπισία είναι φυσικό επακόλουθο. Αυτοί όμως που μπορούν να κοιτάξουν από ψηλά, να δουν την πόλη από απόσταση και να έχουν μια σωστή εικόνα της, δεν έχουν ανάγκη να απελπίζονται...»*. Έχει κανείς το αίσθημα, ότι ο Κεμάλ, περιγράφει την Πόλη σαν μια γυναίκα, σαν τη μητέρα της πρώτης παιδικής του ηλικίας, η οποία είναι σε πένθος, αλλά χαμογελάει ευχαριστημένη βλέποντάς τον. Φοβάται ότι θα τον καταβροχθίσει και νοιώθει ότι θα πρέπει να κρατηθεί σε απόσταση.

Όταν τελικά την 1η Ιουλίου 1927 έφτασε στην πόλη για πρώτη φορά μετά από 8 χρόνια, τα πλήθη πίεζαν κατά κύματα να χαιρετίσουν τον ήρωά τους. Η Ιστανμπούλ δεν είχε δει κάτι παρόμοιο. Μαζί του ήταν ο Κιλίτς Αλί, Ο Νουρί, ο Σαλίχ, μερικές από τις...υιοθετημένες κόρες του και φυσικά ο πιστός του γιατρός Ρεφίκ, έτοιμος πάντα να τον βοηθήσει με τις παθολογικές και τις νευρωσικές του κρίσεις. Κατέληξε στο φανταχτερό παλάτι το Ντολμά-Μπαξέ. Μεταξύ αυτών που τον υποδέχτηκαν ήταν και η αδερφή του Μακμπουλέ. Περίμενε ότι θα έμενε στο σπίτι της αλλά ο Κεμάλ...μεγαλειωδώς της θύμισε ότι τώρα πια ανήκει στο Έθνος

και ότι είναι «σκιά του Θεού επί της γης». Την κράτησε σε απόσταση και έφτασε σε σημείο να βάλει ανθρώπους να παρακολουθούν τον άντρα της μπας και «κεφαλαιοποιήσει» τη συγγενική του σχέση.

Αφού υιοθέτησε άλλη μια ξανθιά γαλανομάτα 18άρα, τη Νεμπιλέ, στρώθηκε στη συγγραφή του «Μεγάλου Λόγου» του. Επρόκειτο για τη προσωπική του καταγραφή των γεγονότων που είχα διαδραματιστεί από το 1919 έως το 1927, η δική του ιστορία του τουρκικού εθνικού αγώνα. 3 μήνες έγραφε συνέχεια. Για να εκφωνηθεί ο «Μεγάλος Λόγος», χρειάστηκαν 6 μέρες. Ο Κεμάλ Ατατούρκ στεκόταν στο βήμα μπροστά στη Συνέλευση του Λαϊκού Κόμματος στην Άγκυρα, έξι ώρες κάθε μέρα. 36 ώρες μιλούσε.

Αφού βάλθηκε να κάνει ευρωπαϊκή πόλη την Άγκυρα, φωνάζοντας Γερμανούς και Αυστριακούς πολεοδόμους και αρχιτέκτονες, ξεκίνησε την περίφημη γλωσσολογική μεταρρύθμισή του. Νωρίς στην ιστορία τους, όταν ζούσαν στην Κεντρική Ασία, οι Τούρκοι χρησιμοποιούσαν το αλταϊκό αλφάβητο, το οποίο είχε 30 γράμματα και έμοιαζε με το κινεζικό ιδεογραφικό αλφάβητο. Όταν εξισλαμίστηκαν, υιοθέτησαν το αραβικό αλφάβητο, προσθέτοντας κάποια γράμματα από το περσικό. Στην πορεία διαμορφώθηκε μια κατάσταση σαν τη δικιά μας με την καθαρεύουσα και την δημοτική. Τα τουρκικά της μορφωμένης ελίτ και τα λαϊκά τουρκικά του κοσμάκη. Ο Κεμάλ ονειρευόταν ένα αλφάβητο με λατινικούς χαρακτήρες. Ίδρυσε επιτροπές και εργάστηκε μαζί τους για να δημιουργηθούν κάποια καινούρια γράμματα. Φυσικά η αντίδραση ήταν έντονη και οργίλη. Τον Μάιο του 1928 καταργεί το ισχύον σύστημα μέτρων και σταθμών και εισάγει το δυτικό (μέτρα, κιλά κ.λπ.). Στις 9 Αυγούστου, ανακοινώνει την κατάργηση του παλιού και την εισαγωγή του νέου αλφάβητου. Βγάζει λόγους σαν κι αυτόν: *«...Η πλούσια και αρμονική μας γλώσσα θα μπορεί τώρα να εμφανίζεται γραμμένη με νέα τουρκικά γράμματα. Θα πρέπει να απελευθερωθούμε από κείνα τα ακατανόητα σημάδια που κράτησαν για αιώνες τα μυαλά μας πιασμένα με σιδερένια μέγγενη. Θα πρέπει να μάθετε τα νέα τουρκικά γράμματα γρήγορα. Διδάξτε τα στους συμπατριώτες σας, γυναίκες και άνδρες, αχθοφόρους και βαρκάρηδες. Θεωρήστε το σαν ένα πατριωτικό και εθνικό καθήκον... Το έθνος του οποίου το 90% είναι αναλφάβητοι, είναι ντροπή... Το λάθος είναι εκείνων που δεν μπόρεσαν να καταλάβουν τον χαρακτήρα των Τούρκων και του έδεσαν το μυαλό με αλυσίδες. Τώρα ήρθε η ώρα να εξαλείψουμε τα λάθη του παρελθόντος. Αυτά τα λάθη θα τα διορθώσουμε...»*. Ακολούθησαν επευφημίες και σε μια επιπλέον φανφάρα, ο Κεμάλ Ατατούρκ σηκώθηκε όρθιος μπροστά στον κόσμο και

προτείνοντας το γεμάτο ρακί ποτήρι του, είπε: «Στο παρελθόν, αυτοί οι διπλοπρόσωποι απατεώνες (η οθωμανική ελίτ), χωμένοι μέσα στους απόπατους τους, έπιναν κρυφά χίλιες φορές περισσότερο. Εγώ δεν είμαι απατεώνας. Πίνω στην τιμή του Έθνους μου». Ήταν ένα ακόμα χτύπημα στην μουσουλμανική παράδοση η οποία απαγορεύει το αλκοόλ. Καθώς ο ήρωάς μας έπινε ανοικτά, τον ακολούθησε και το πλήθος.

Σύντομα έπαιξε και τον ρόλο του γυμνασιάρχη! Γυρνούσε στα σχολεία και έλεγχε τους μαθητές και τους δασκάλους αν είχαν αφομοιώσει τη γλωσσική μεταρρύθμιση, τους έκανε ερωτήσεις και πολλές φορές τους έφερνε σε δύσκολη θέση. Οι χοτζάδες, οι μουλάδες και οι δερβίσηδες, άρχισαν ειδικά μετά αυτό το τελευταίο χτύπημα του αλφάβητου, να τον βλέπουν σαν την ενσάρκωση του διαβόλου! Τον Δεκέμβριο του '30, ξέσπασε στη Σμύρνη ένα κύμα θρησκευτικού φανατισμού, που τον αιφνιδίασε.

Αφού πέρασαν κι αυτά, ας δούμε τι γινότανε στα θέματα εξωτερικής πολιτικής. Η Ρωσία ήταν πλέον κομμουνιστική χώρα. Ο Κεμάλ φυσικά δεν ήθελε να ακούσει κουβέντα για κομμουνισμό. Άσχετα από αυτό, η Ρωσία παρέμεινε φιλική προς την Τουρκία και το '25 οι δύο χώρες υπέγραψαν συνθήκη φιλίας. Οι σχέσεις με τη Ελλάδα ήταν ψυχρές, αλλά «εξομαλυμένες» (ως συνήθως!). Το 1925 τοποθετήθηκε ο πρώτος Τούρκος πρεσβευτής στην Αθήνα και το 1930 υπογράφηκε μια συνθήκη φιλίας μεταξύ των δύο λαών. Η Γαλλία έπαψε να είναι πλέον η πιο ευνοούμενη ξένη χώρα στην Τουρκία και απέσυρε το ενδιαφέρον της. Οι μουσουλμανικές χώρες κοιτούσαν με λοξό μάτι την Τουρκία που την κυβερνούσε ένας άνδρας που αντιστρατευόταν το παραδοσιακό ισλαμικό κατεστημένο. Οι Άραβες ιδιαίτερα, την κατηγορούσαν ότι είχε εμποδίσει την ανάπτυξή τους, από τότε που κατέλαβε τη καρδιά της Αραβίας το 1517 (δεν είχαν κι άδικο). Τα ονόματα του Χίτλερ και του Μουσολίνι άρχισαν να γίνονται γνωστά. Το αμερικανικό κραχ του '29, έφτασε και εδώ και σε συνδυασμό με φτωχές σοδειές, προκάλεσαν την δυσφορία των αγροτών που ξέχασαν τις νίκες του Κεμάλ και κοίταζαν πώς να επιβιώσουν. Μήπως ο Θεός τους τιμωρούσε που ακολούθησαν τον «διάβολο» Κεμάλ; Οι παλιοί θρησκευτικοί δρόμοι ήταν μια παρηγοριά. Μια άλλη ήταν η ληστεία. Το φαινόμενο ξαναφούντωσε και απασχόλησε την Κυβέρνηση.

Οι Ευρωπαίοι άρχισαν να τον επικρίνουν για την επιμονή του στην ύπαρξη ενός μόνο κόμματος. Σκέφτηκε λοιπόν ότι ίσως τώρα να ήταν ωφέλιμο να υπάρχει και άλλο ένα κόμμα, αρκεί να...το έχει του χεριού του! (εδώ αρχίζουν τα απίστευτα!).

Βρίσκει ένα παλιό του φίλο από την Μακεδονία, ο οποίος είχε διατελέσει και Πρωθυπουργός του, τον Φετχί και τον πείθει να ιδρύσει το Ελεύθερο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα (ΕΡΚ). Προκειμένου να δώσει και κύρος στο νέο «κόμμα», ζητάει από τον στενό του φίλο Νουρί, να γίνει Γενικός Γραμματέας! Μεταξύ των ιδρυτικών μελών ήταν και η...αδερφή του Μακμπουλέ. Κανείς δεν πίστευε το τι συνέβη όταν ο Φετχί πήγε στη Σμύρνη για να εκφωνήσει λόγο. 50.000 άνθρωποι αντί να τον γιουχάρουν όπως φοβόταν, τον επευφημούσαν, ζητώντας του να σώσει τον λαό!!! Σε κάθε λόγο του στις κοντινές πόλεις γινότανε το ίδιο και συγκεντρωμένοι ανέμιζαν τις πράσινες σημαίες του Ισλάμ και απαιτούσαν μεταξύ άλλων την επιστροφή του φεσιού και της αραβικής γραφής! Ο Φετχί βέβαια εξέφρασε την απογοήτευσή του απέναντι σε αυτή την συναισθηματική παλινδρόμηση, αλλά είχε γίνει ήδη σαφές ότι με τη υποστήριξή τους στο ΕΡΚ, ο λαός είχε εκφράσει μια βαθιά αντιπολιτευτική διάθεση στον Μουσταφά Κεμάλ.

Στις επόμενες, εθνικής κλίμακος εκλογές, συμμετείχε και το ΕΡΚ το οποίο πέτυχε μια μεγαλειώδη νίκη, που όμως είχε κηλιδωθεί από εκτεταμένη χρήση βίας και νοθείας. Η ειρωνεία είναι ότι το ΕΡΚ είχε κερδίσει στην Σαμψούντα, την πόλη-σύμβολο του Κεμάλ για τον αγώνα της ανεξαρτησίας! Ο Φερχί παίρνει τα πάνω του και το Νοέμβριο του '30, εξαπολύει επίθεση εναντίον της κυβέρνησης του Ισμέτ μέσα στην Εθνοσυνέλευση, κατηγορώντας τους για τη βία και τη νοθεία. Παρόντος του μεγάλου προέδρου, η Βουλή καταψήφισε τον Φετχί με ψήφους 225-10! Ο Φετχί απρόθυμος πια να παίζει τον ρόλο του αχυράνθρωπου, διαλύει το κόμμα στις 17 Νοεμβρίου! Ο Μουσταφά μετά αυτά τα έντονα γεγονότα, συνειδητοποιεί ότι δεν πήγαιναν τα πάντα καλά στη χώρα. Αποφάσισε να ξαναβρεθεί κοντά στον λαό και να εγκαταλείψει το ένδοξο κουκούλι του και το περιβάλλον των συκοφαντών μέσα στο οποίο είχε βολευτεί και ξεκίνησε τρίμηνη περιοδεία (στην ουσία γυρνούσε στα σχολεία και συνέχιζε να τρομοκρατεί τους δασκάλους των οποίων οι μαθητές υστερούσαν στα της γλωσσικής μεταρρύθμισης!).

Την 23η Δεκεμβρίου 1930, ένα άσχημο γεγονός συνέβη στη Μενεμένη, η οποία βρίσκεται κοντά στη Σμύρνη. Εκεί υπήρχε ένας νεαρός αξιωματικός, που λεγόταν Μουσταφά Φεχμί Κουμπλάι. Το όνομά του θύμιζε τον Κουμπλάι Χαν, τον μεγάλο Μογγόλο κατακτητή με τον οποίο ανά τους αιώνες οι Τούρκοι θεωρούν ότι έχουν δεσμούς. Αυτός ο μοντέρνος Κουμπλάι θεωρούσε τον εαυτό του αυτοδικαίως κατακτητή και ταυτιζόταν με τις ιδέες του Κεμάλ. Στις 23 Δεκεμβρίου κάποιοι άνδρες από το δερβίσικο τάγμα του Νακσί-Μπεντί (την ίδια ομάδα που είχε

ξεκινήσει την Κουρδική εξέγερση του 1925), έφτασαν στην κεντρική πλατεία της Μενεμένης κατά τη διάρκεια της πρωινής προσευχής και άρχισαν να επιπλήττουν τους ανθρώπους που προσεύχονταν. Ένας από αυτή την ομάδα, ήταν και ο Σείχ Μεχμέτ που θεωρούσε τον εαυτό του...προφήτη. Οι δερβίσηδες θα ήταν και κάτω από την επήρεια ουσιών ή μεγάλης νηστείας. Ο Σείχ πήρε τη πράσινη σημαία από το τζαμί και ζήτησε από τους προσευχόμενους να τον ακολουθήσουν, απαιτώντας την επιστροφή στο φέσι, την αραβική γραφή και τον φερετζέ. Ήθελε την πτώση της άθειας δημοκρατίας. Εκείνη τη στιγμή έτυχε να περνάει από τη πλατεία ο Κουμπιλάι με μερικούς από τους άνδρες του και ενοχλημένος από τα «αντιγαζικά» τους θρησκευτικά αισθήματα, τους διέταξε να διαλυθούν. Αυτοί αρνήθηκαν και ο αξιωματικός διέταξε να τους ρίξουν άσφαιρα πυρά. Βλέποντας οι φανατικοί ότι κανείς τους δεν σκοτώθηκε, άρχισαν να φωνάζουν δια του Σείχ ότι ήταν...άγιοι και κανείς δεν μπορεί να τους σκοτώσει. Η αναταραχή κλιμακώθηκε και η όλη σκηνή εξελίχθηκε σε μια δολοφονική τρέλα. Έπιασαν τον Κουμπιλάι και τον αποκεφάλισαν. Κρέμασαν το κεφάλι του στον ιστό της πράσινης σημαίας και άρχισαν να παρελαύνουν στην πόλη. Έφτασαν ενισχύσεις όμως οι οποίες σκότωσαν τον αρχηγό των δερβίσηδων και έκαναν εκτεταμένες συλλήψεις. Πολλοί καταδικάστηκαν και απαγχονίστηκαν. Όταν έμαθε τα νέα από τη Μενεμένη ο Κεμάλ, εξοργίστηκε. Διέταξε να καεί η πόλη και να ξαναχτιστεί! Το τάγμα δεν διαλύθηκε αλλά ο Μουσταφά χρησιμοποίησε τα γεγονότα της Μενεμένης προκειμένου να συσπειρώσει τη χώρα εναντίον του θρησκευτικού φανατισμού.

Παρακινημένη από τις ακάματες προσπάθειες του Μουσταφά να την μετατρέψει σε σύγχρονη πρωτεύουσα, η πόλη στις αρχές του '30, ξεχείλιζε από δραστηριότητα. Σε κάποιους κύκλους ο χορός έγινε της μόδας. Όλο και περισσότερες γυναίκες παρευρίσκονταν στα γκαλά όπου η κύρια ατραξιόν ήταν ο Γαζής (Κεμάλ Ατατούρκ). Ο ίδιος έπαιρνε μεγάλη ευχαρίστηση και ικανοποίηση βλέποντας τους Τούρκους να χορεύουν και να υιοθετούν «πολιτισμένους» τρόπους. Είχε γίνει πια 50 ετών και απολάμβανε τα χρυσά του χρόνια. Πηγαίνοντας για το πρόβλημα των δοντιών του στον Εβραίο οδοντίατρο του Σάμι Γκούντσμπεργκ, έμαθε πολλά από αυτόν για τον χιτλερικό αντισημιτισμό και για τη δεινή θέση στην οποία είχαν βρεθεί οι Εβραίοι της Γερμανίας. Σκέφτηκε ότι θα ήταν προς όφελος της Τουρκίας να δώσει άσυλο σε προικισμένους Εβραίους που με τη σειρά τους θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη της νέας Τουρκίας. Πράγματι, πολλοί Γερμανοεβραίοι και άλλοι κατατρεγμένοι από την τρέλα του Χίτλερ μετανάστευσαν στη δεκαετία του 1930 στην Τουρκία, μεταξύ αυτών επιστήμονες και καλλιτέχνες. Τεράστια οφέλη από την άφιξη Ευρωπαίων, είχαν και η

αρχαιολογία και η ιατρική. Πολλοί όμως από αυτούς τους επιστήμονες απογοητεύτηκαν από την έλλειψη δυνατοτήτων και ευκαιριών στη Τουρκία και έφυγαν. Έμειναν βέβαια αρκετοί και στην αρχή της δεκαετίας του '50, κάποια από τα τμήματα της ιατρικής σχολής στην Πόλη και την Άγκυρα, είχαν ακόμα επικεφαλής Γερμανοεβραίους καθηγητές.

Ένα άλλο προϊόν εισαγωγής της περιόδου εκείνης, ήταν και η φροϋδική θεωρία, την οποία εισήγαγε μια Γερμανίδα, η Ρουθ Βάιγκερτ. Η ίδια δεν ήταν Εβραία, ήταν όμως ο άνδρας της Οσκαρ Βάιγκερτ. Ο ίδιος, ήταν αντιπρόσωπος της Γερμανίας στο γραφείο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας που έδρευε στη Γενεύη. Ο ρόλος του στην Τουρκία ήταν να βγάλει την εργασία από το φεουδαρχικό καθεστώς που βρισκόταν. Έφερε μαζί του ιδέες όπως το οκτάωρο, οι διακοπές των εργαζόμενων, οι αποζημιώσεις για τα εργατικά ατυχήματα, η ασφάλιση. Η Βάιγκερτ έκανε μια ενδιαφέρουσα ανάλυση για το θέμα του φερετζέ. Χωρίς τους φερετζέδες (έλεγε), οι οποίοι τους έδιναν μια ιδιότυπη μορφή ασφάλειας, οι γυναίκες αισθάνθηκαν ένα ιδιαίτερο άγχος από το γεγονός ότι τώρα ήταν «εκτεθειμένες». Ο Μουσταφά Κεμάλ θα πρέπει να είχε διαισθανθεί τη μεγάλη δύναμη που έχει μια γυναίκα που είναι καλυμμένη (και επομένως μυστηριώδης) και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ένας από τους ψυχολογικούς λόγους που ήθελε την απελευθέρωση των γυναικών, ήταν η ασυνείδητή του ανάγκη να στερήσει τη μητέρα του και όλες τις γυναίκες από τη δύναμή τους. Η αναλύτρια, έκανε επίσης την παρατήρηση ότι η αυτοκτονία δεν ήταν ποτέ τόσο συνήθης μεταξύ των γυναικών της Τουρκίας, όσο στη δεκαετία του '30. Ο δρ. Ιτσεντίν, ένας Τούρκος γιατρός, μετέφρασε τα σημαντικότερα έργα του Φρόυντ στα τουρκικά. Έτσι, μαζί με το γιο-γιο, το ταγκό και το τσάρλεστον, μπήκε και η φροϋδική θεωρία στο ρεύμα των δυτικών ιδεών και πραγμάτων που θα είχαν μεγάλες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στη νέα Τουρκία.

Εκείνη επίσης την εποχή, ο Κεμάλ Ατατούρκ εργαζόταν πυρετωδώς προκειμένου να εδραιώσει ένα είδος δικής του επιστημονικής θεωρίας, ένα μεγάλο μέρος της οποίας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ψευδοεπιστήμη (προσφιλές άθλημα και σήμερα στην Τουρκία, βλέπε τις θεωρίες περί καταγωγής, την οικειοποίηση του Ομήρου κ.ά.). Προσπαθούσε λοιπόν ο Κεμάλ να βρει μια θεωρία που θα έκανε τους συμπατριώτες του να νοιώθουν περήφανοι. Η περιφρόνηση που είχε δει ότι είχαν οι Ευρωπαίοι προς τους Τούρκους, ήταν σίγουρα ένα κίνητρο που τον ωθούσε να δράσει, όπως επίσης ήταν και ένα «υβριστικό απόσπασμα» από ένα γαλλικό βιβλίο γεωγραφίας που δείξανε στον Κεμάλ και στο οποίο φυσικά υπήρχε ο ισχυρισμός ότι

οι Τούρκοι ανήκουν στην κίτρινη φυλή. Είχε καταλήξει λοιπόν σε δύο συλλήψεις: Η πρώτη ήταν η θεωρία της ...«ηλιακής γλώσσας» και η δεύτερη, η θέση για την εθνική ιστορία. Στη σύλληψη της ηλιακής θεωρίας, είχε επηρεαστεί από έναν Βιεννέζο φιλόλογο ο οποίος υποστήριζε ότι οι πρώτοι ήχοι που εξέφερε ο πρωτόγονος άνθρωπος, είχαν προκληθεί από το δέος που είχε αισθανθεί απέναντι στον ήλιο. Έτσι λοιπόν ο Γαζής άρχισε να υποστηρίζει ότι τα αποκαθαρμένα τουρκικά, απαλλαγμένα από τις αραβικές και περσικές επιρροές, ήταν η πρώτη γλώσσα του αρχέγονου ανθρώπινου είδους! Έτσι τα τουρκικά ήταν ο πατέρας και η μητέρα όλων των άλλων γλωσσών! Στενά συνδεδεμένη με τη θεωρία της ηλιακής γλώσσας, ήταν και η σύλληψή του για την εθνική ιστορία. Ο βασικός ισχυρισμός του ήταν ότι, αφού όλοι οι άνθρωποι ξεκίνησαν ως Τούρκοι, όλα κατά βάση τα ανθρώπινα επιτεύγματα ήταν τουρκικά. Ο Βολκάν καταλήγει φυσικά ότι εδώ έχουμε να κάνουμε με ένα μύθο για τη δημιουργία του κόσμου, στενά συνδεδεμένο με τη μεγαλομανία του Κεμάλ Ατατούρκ. Αφού γέλασε και το παρδαλό κατσίκι με τις θεωρίες του, τελικά τις εγκατέλειψε.

Η ζωή για τον Κεμάλ Ατατούρκ είχε οργανωθεί γύρω από ένα είδος ρουτίνας, σηκωνόταν συνήθως μεταξύ 2 και 4 μετά το μεσημέρι. Έπινε τον πρώτο του τουρκικό καφέ, φορώντας τη ρόμπα του. Ξυριζόταν, έκανε ένα μπάνιο, μασάζ και έπαιρνε το πρωινό του. Στη συνέχεια εργαζόταν στο γραφείο του πάνω σε πολιτικά ή πολιτιστικά ζητήματα. Διάβαζε πολύ, υπογραμμίζοντας με ένα μολύβι ότι θεωρούσε σημαντικό. Μην έχοντας πανεπιστημιακή εκπαίδευση, το διάβασμά του δεν ήταν πειθαρχημένο και συστηματικό. Η σχολαστικότητά του ήταν εμφανής και στον τρόπο που είχε συλλογιστεί τις συναντήσεις στα περίφημα δείπνα του. Οι προσκεκλημένοι έμπαιναν κατ' αρχήν στο δωμάτιο του μπιλιάρδου. Το μπιλιάρδο ήταν από τα αγαπημένα του παιχνίδια. Δεν εμφανιζόταν παρά μόνο όταν οι προσκεκλημένοι του είχαν ήδη πιεί τα πρώτα ποτά. Το ποτό που συνήθως σερβίριζαν ήταν το ρακί, συνοδευόμενο από μεζέδες, στραγάλια, ελιές, χούμους και φέτα. Έπιναν ρακί για μια ώρα τουλάχιστον πριν σερβιριστεί το δείπνο που ήταν απλά πιάτα. Ήταν ένας άνθρωπος «της νύχτας». Οι αντοχές του στο ποτό και το ξενύχτι ξεπερνούσαν τους πάντες. Έπινε πάνω από ένα λίτρο ρακί κάθε νύχτα! Αυτό είχε φυσικά συνέπειες, όσο κι αν ήλεγχε τον τρόπο που έπινε. Κάποιες από τις συμπεριφορές του στο τραπέζι, δείχνουν προς τη κατεύθυνση της τοξίκωσης (αλκοολισμού) και παλινδρόμησης. Δεν του άρεσε να υπάρχουν μεθυσμένοι στο τραπέζι ή να συμπεριφέρονται ανόητα εξ' αιτίας του ποτού, όμως του άρεσε να αστειεύεται και να κοροϊδεύει όσο δεν ήταν ο ίδιος στόχος. Η ανοχή του στα αρνητικά γι' αυτόν σχόλια, ήταν πολύ περιορισμένη. Πολλές φορές έπιανε

και με την παρέα του το τραγούδι. Τραγουδούσε τραγούδια από την παιδική του ηλικία στη Μακεδονία.

Ο χαρακτήρας του ήταν τέτοιος που είχε την τάση να περιφρονεί τους αδύναμους. Ταυτόχρονα όμως, αισθανόταν υποχρεωμένος να σέβεται τα σύνορα πέρα από τα οποία δεν μπορούσε να επεκτείνει τη δύναμή του σε βάρος άλλων ανθρώπων. Δεν δίστασε ποτέ σε κάθε ευκαιρία, να προχωρήσει όσο μακρύτερα μπορούσε, έλεγχε όμως την πραγματικότητα και σταματούσε όταν έπρεπε. Αυτό ήταν που τον διέκρινε από ένα σύγχρονό του όπως ο Χίτλερ, ο οποίος δεν ήξερε που να σταματήσει τις προσπάθειές του να αποκαθάρει τη χώρα του. Δεν υπήρξε ποτέ κήρυκας των παντουρανικών ιδεωδών, τα οποία καλούσαν για ένωση τους απανταχού της γης Τούρκους. Σαν αρχή του είχε το «Ειρήνη στο σπίτι, ειρήνη και έξω απ' αυτό». Ήταν η περίοδος που αισθανόταν ότι είχε γίνει ο εξιδανικευμένος πατέρας. Είχε έτσι καταφέρει να ολοκληρώσει όχι μόνο τον αποχωρισμό από την μητέρα του, αλλά και να πετύχει τον οιδιπόδειο θρίαμβο. Αυτά τον οδήγησαν το 1934 να αλλάξει και πάλι το όνομά του. Μέχρι εκείνη τη χρονιά, οι Τούρκοι δεν είχαν επώνυμα. Αυτή η ανατολίτικη παράδοση, που μερικές φορές δημιουργούσε δυσκολίες να διακριθεί ο ένας Μουσταφά ή Μεχμέτ από έναν άλλον, είχε οδηγήσει σε σύγχυση. Ακολουθώντας το δυτικό στυλ, ο Μουσταφά αποφάσισε οι Τούρκοι να αποκτήσουν επώνυμο. Ταυτόχρονα, θα έπρεπε να πάψουν να χρησιμοποιούνται τίτλοι όπως πασάς, ή γαζής ή εφέντης ή ονόματα που δείχνανε ευγενή καταγωγή. Οι άνδρες θα έπρεπε να προσφωνούνται ως Bay («Κύριος») και οι γυναίκες, παντρεμένες ή όχι, ως Bayan («Κυρία»). Ο νόμος ψηφίστηκε και στις 24 Νοεμβρίου 1934 ψηφίστηκε άλλος ένας ειδικός νόμος που έδινε στον Γαζή Μουσταφά Κεμάλ το επίθετο Ατατούρκ που σημαίνει «πατέρας Τούρκος». Στην αδερφή του δόθηκε το όνομα Αταντάν που σημαίνει «συγγενής του πατέρα». Ο Ατατούρκ έδωσε στον Ισμέτ το επίθετο Ινονού, σε ανάμνηση της νίκης του στις μάχες του Ινονού. Αργότερα σκέφτηκε να αλλάξει και το όνομά του από Κεμάλ σε Καμάλ (ίσως γεννώντας το εαυτό του με τον ίδιο τρόπο που «διάλεξε» σαν ημερομηνία γέννησής του την 19η Μαΐου) Υπάρχει μια επιγραφή στη Σχολή Πολιτικών Επιστημών στην Άγκυρα που τον ονομάζει Καμάλ. Και ο ίδιος είχε τυπώσει μια κάρτα με αυτό το όνομα. Το Κεμάλ ήταν αραβικής καταγωγής και ένα «καθαρός» Τούρκος δεν ταίριαζε να το έχει. Τελικά όμως κράτησε το Κεμάλ Ατατούρκ.

Από τις συνεντεύξεις του Βολκάν, βγαίνει ότι Κεμάλ είχε ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις νέες γυναίκες και ότι συχνά προσπαθούσε να κάνει προξενιά. Αργότερα βρήκε συζύγους και για μερικές από τις υιοθετημένες του κόρες. Όμως δεν

μπορούσε να ανεχθεί από τους άλλους να του υποδεικνύουν γυναίκες που υποτίθεται ότι θα έπρεπε να προσέξει, όπως επίσης δεν του άρεσαν και οι γυναίκες με προκλητικό μακιγιάζ. Η προσωπικότητά του ήταν τέτοια, που ήθελε ο ίδιος να έχει την πρωτοβουλία. Μια φορά σε ένα χορό στην Πόλη, ένας μεσήλικας προσπάθησε να αποκτήσει την εύνοιά του, πλασάροντας του ανοιχτά μια γυναίκα! Ο μεσήλιξ δεν ήξερε ότι μπορεί μεν ο Κεμάλ στις παρέες του να μην ήταν και τόσο διακριτικός, η δημόσια όμως αυτή συμπεριφορά, τον εξόργισε. Τα έβαλε θυμωμένος με το μακιγιάζ της νεαρής κοπέλας και στη συνέχεια αποφάσισε να τη υποβάλλει σε μία από τις περίφημες «εξετάσεις» του, απαιτώντας από αυτή μπροστά σε όλους τους παρευρισκόμενους να του πει τα ονόματα των καλλυντικών που υπήρχαν στα μάγουλά της και τα χείλη της. Η καημένη η κοπέλα λιποθύμησε και ο Κεμάλ την έδιωξε μαζί με τον νταβά της!

Ως ανύπαντρος στα πενήντα του ο Κεμάλ, είχε μια τρομακτική φήμη για την επιθετική σεξουαλική του ρώμη. Είναι δύσκολο κανείς να ξέρει που τελειώνει η πραγματικότητα και που αρχίζει ο μύθος, ένα όμως πράγμα είναι σίγουρο: Είχε στενές σχέσεις με πολλές γυναίκες. Παρόλα αυτά, η περίφημη απάντησή του στο ερώτημα «τι ήταν αυτό που του άρεσε περισσότερο στις γυναίκες» -«η διαθεσιμότητα»- δεν λέει τα πάντα για την περίπλοκη σχέση που είχε μαζί τους. Μια από αυτές, η Αντιλέ, σχολιάζοντας το φυσικό μαγνητισμό του Κεμάλ, έλεγε, ότι μπορούσε να αισθανθεί κανείς την παρουσία του ακόμα και στο διπλανό δωμάτιο και ότι όταν τον συναντούσε κανείς, προκαλούσε τέτοιο δέος που δεν μπορούσε να τον κοιτάξει καταπρόσωπο. Ο πατέρας της ήταν τακτικός συνδαιτυμόνας στα τραπέζια του Κεμάλ. Θεωρούσε ότι αυτές οι συγκεντρώσεις από τις 8 έως τις 12, ήταν πολύ ακαδημαϊκές, αλλά μετά τις 12 έπιναν πολύ, παλινδρομούσαν και η συμπεριφορά τους ήταν τέτοια, που ένας οικογενειάρχης θα την έβρισκε αποκρουστική τόσο σαν πραγματικότητα όσο και σαν φαντασίωση. Ήταν επίσης πεπεισμένος ότι ο Κεμάλ ήταν ένας γυναικάς. Έτσι όταν ο Κεμάλ έστειλε πρόσκληση στην κόρη του να τον επισκεφτεί, τον...ζώσανε τα φίδια! Τελικά η οικογένεια αποφάσισε να την αφήσει να πάει (ας κάνανε κι αλλιώς!). Ένα απόγευμα λοιπόν στις 4:30 οδηγήθηκε στο γραφείο του, δίπλα από την κρεβατοκάμαρα, πράγμα που την φόρτωσε...άγχος. Ο Κεμάλ Ατατούρκ τελικά εμφανίστηκε με μια ρόμπα και ανακατωμένα μαλλιά που έδειχναν ότι μόλις είχε ξυπνήσει. Ζήτησε συγνώμη για την εμφάνισή του, την ρώτησε την ηλικία της και τις έκανε τις συνηθισμένες ερωτήσεις που κάνει ένας άνδρας σε ένα νεαρό κορίτσι (ήταν 17 ετών). Τελικά «οι ανησυχίες μου ήταν αβάσιμες» ομολόγησε στη συνέντευξή της, μεγάλη γυναίκα πια. Οι αναμνήσεις της αυτές δείχνουν πόσο

μπερδεμένη ήταν η πραγματικότητα με τον μύθο στον τρόπο που έβλεπε ο απλός κόσμος την ιδιωτική ζωή του Κεμάλ. Πάντως, ένα βράδυ σε ένα δείπνο στο Ντολμά-Μπαξέ, που η συζήτηση εστιάστηκε γύρω από τη σεξουαλική του ρώμη, έδωσε εντολή στους καλεσμένους του, τις πρώτες πρωινές ώρες, να συγκεντρωθούν στο σπίτι της Μαντάμ Κατρίνα, της ματρόνας ενός μπουρδέλου, για να πάρουν τη διαβεβαίωση από τη ηλικιωμένη «μαντάμ», ότι ο Ατατούρκ ήταν ο «ζωηρότερος» από τους πελάτες της!

Παρά την επιμονή του Ατατούρκ να μάθουν και να αγαπήσουν οι Τούρκοι την ευρωπαϊκή μουσική, και παρά τον πρόσκαιρο εξοβελισμό της τουρκικής μουσικής από το ραδιόφωνο, στον ίδιον εξακολουθούσε να αρέσει η τουρκική μουσική, να τραγουδάει τουρκικά τραγούδια και να χορεύει ακούγοντάς τα. Μια από τις δημοφιλέστερες τραγουδίστριες της εποχής εκείνης ήταν και η Σαφιγιέ Αϊλά. Μαζί με έναν άλλο διάσημο της εποχής τραγουδιστή, τον Μουνίρ Νουρεντίν, βρίσκονταν συχνά καλεσμένοι στα προεδρικά δείπνα προκειμένου να τον διασκεδάσουν. Επειδή όμως η φωνή της Σεφιγιέ ήταν πολύ πιο όμορφη από την...όψη της, λέγεται ότι μερικές φορές ο Ατατούρκ, απαιτούσε από αυτή όταν τραγουδούσε, να στέκεται σε μια...σκοτεινή γωνιά! Την αναποδιά όμως ο Ατατούρκ την έζησε με τον Μουνίρ Νουρεντίν. Ένα βράδυ ο Μουνίρ τραγουδούσε σε μια γιορτή. Ο Κεμάλ τον συνόδευε χαλώντας του έτσι την επαγγελματική ερμηνεία. Όταν οι ανοχές του τραγουδιστή εξαντλήθηκαν, ζήτησε από τον Ατατούρκ να σταματήσει να τραγουδάει! Του Ατατούρκ του πατήσανε τον κάλο. Δεν είπε τίποτα, αλλά μετά το περιστατικό και ενώ βρισκόταν σε ένα τρένο, ζήτησε από τον σερβιτόρο να του βάλει μουσική στο γραμμόφωνο. Αυτός του έβαλε ένα δίσκο του Νουρεντίν, τον οποίο μόλις άκουσε ο Ατατούρκ, έβαλε τις φωνές και ζήτησε να τον αλλάξουν. Ο σερβιτόρος που φυσικά δεν ήξερε τι είχε προηγηθεί με τον τραγουδιστή, του έβαλε έναν άλλο δίσκο του Νουρεντίν πάλι! Εξοργισμένος ο Ατατούρκ, ανάγκασε τον σερβιτόρο να πετάξει όλους τους δίσκους από το παράθυρο! Έχει όμως και συνέχεια η ιστορία: Μια μέρα σε μια δεξίωση σε ένα ξενοδοχείο της Προύσας, ήταν προσκεκλημένος και ο τραγουδιστής. Όταν έφτασε ο Ατατούρκ, όλοι έπιναν ρακί. Βγάζει ένα πιστόλι λοιπόν από την πίσω τσέπη ο Ατατούρκ και υποχρέωσε τον τραγουδιστή να βάλει το ποτήρι με το ρακί πάνω στο κεφάλι του. Όταν ο τραγουδιστής υπάκουσε, ο Ατατούρκ σκόπευσε το ποτήρι ως ένας άλλος Γουλιέλμος Τέλλος! Όλοι θεώρησαν ότι αστειευόταν, αλλά αυτός τραβώντας το όπλο ελαφρά την τελευταία στιγμή, πυροβόλησε τον τοίχο. Μετά τον πυροβολισμό, ο Νουρεντίν ύψωσε το ποτήρι του, ήπιε το ρακί μέχρι τελευταίας σταγόνας και υποκλίθηκε στον Κεμάλ.

Ανταποκρινόμενος ο Ατατούρκ του είπε: «Απέδειξες ότι το κουράγιο σου είναι τόσο μεγάλο, όσο και η φωνή σου». Όταν είχε αντιταχθεί στον Κεμάλ, ο Νουρεντίν, ήταν ένα «κακό» αντικείμενο. Τώρα που τον «έγλειψε» με μια θεατρική υπόκλιση, έγινε αποδεκτός. Στη συνέχεια του αφιέρωσε το τραγούδι με τίτλο «Τα υπέροχα μάτια σου». Ο Ατατούρκ απέφυγε να τραγουδήσει μαζί του.

Η αλαζονεία του Κεμάλ μεγαλώνει. Στην 10η επέτειο ίδρυσης της Τουρκικής «δημοκρατίας», σε μια γιορτή στο ξενοδοχείο Παλάς στην Άγκυρα, ο ήρωας στάθηκε πάνω σε μια καρέκλα στη μέση της αίθουσας του χορού και κάλεσε τους παρευρισκόμενους να του θέσουν ερωτήματα. Ήταν σίγουρος ότι θα ήξερε όλες τις απαντήσεις και θα αποδεικνυόταν τέλειος (Κεμάλ) απέναντι σε εκείνους που θα ήταν οι «δάσκαλοι» και οι εξεταστές του.

Προκειμένου να πάρει όνομα το όραμά του για το μέλλον της Τουρκίας, επινοήθηκε ο όρος Κεμαλισμός. Το δόγμα του Κεμαλισμού συνοψίστηκε σε 6 ιδεολογικές αρχές, τις οποίες ο ίδιος εξήγγειλε σε ένα μανιφέστο που είδε το φως της δημοσιότητας στις 20 Απριλίου 1931. Έτσι, εκεί δηλώνεται ότι το κόμμα είναι Ρεπουμπλικανικό, Εθνικιστικό, Λαϊκό, Κρατιστικό, Κοσμικό και Επαναστατικό. Πάντως ο Ατατούρκ ήθελε για τη χώρα του την εικόνα της «εύθυμης χήρας», η οποία ζει μέσα σε ένα ειρηνικό περιβάλλον: Αυτό θα ήταν η αντιστροφή της φορτωμένης με άγχος ατμόσφαιρας της παιδικής του ηλικίας. Αν και ήταν Μακεδόνας και στην καρδιά του και σε όλη του τη ζωή έμεινε ένας Μακεδόνας που νοσταλγούσε πάντα τη Θεσσαλονίκη, δεν μίλησε ποτέ δημόσια για την όποια επιθυμία να ξαναφέρει τη Θεσσαλονίκη μέσα στα τουρκικά σύνορα. Ήθελε ειρήνη στα Βαλκάνια. Από τότε που τέλειωσε ο πόλεμος της ανεξαρτησίας, συμπεριφερόταν σα να μην είχε αισθήματα εχθρότητας για τους Έλληνες. Φυσικά οι περισσότεροι Τούρκοι δεν μπορούσαν να ξεχάσουν τόσο επιτυχώς όσο ο Κεμάλ το κακό που είχαν υποστεί (άσχετα αν οι Έλληνες θεωρούν ότι αυτοί είχαν υπάρξει θύματα). Η πληθωρισμένη ιδέα που είχε για τον εαυτό του ο Κεμάλ, η οποία του επέτρεπε να αισθάνεται ικανός να αίρεται πάνω από οποιονδήποτε τραυματισμό, βοήθησε στα μεταπολεμικά χρόνια την προσέγγιση Ελλάδας και Τουρκίας. Τον Οκτώβριο του 1930 ο Βενιζέλος επισκέφτηκε την Τουρκία και εντυπωσιασμένος από ένα αριστοτεχνικά στημένο καλωσόρισμα και ενθουσιασμένος με τον Ατατούρκ, έφτασε στο σημείο να προτείνει κάποια μορφή ένωσης των δύο χωρών, στην καλύτερη περίπτωση δηλαδή, μια ανεφάρμοστη φαντασίωση. Τον Οκτώβριο του 1931 ο Ισμέτ Ινονού πήγε στην Αθήνα σε ανταπόδοση της επίσκεψης του Έλληνα πρωθυπουργού.

Ενώ ο Ατατούρκ, αντιπαθούσε τον Μουσολίνι, τον έβλεπε σαν μια καρικατούρα στρατιώτη και προέβλεπε ότι μια μέρα θα τον κρεμούσε ο λαός του, οι αντιδράσεις του απέναντι στο πρόσωπο του Χίτλερ δεν ήταν τόσο έντονες... Όμως η αποστολή του Ατατούρκ (κατά τους συγγραφείς πάντα...) ήταν να καταπραΰνει το πένθος και όχι να το προκαλεί και σε αντίθεση με τον Χίτλερ, ο Ατατούρκ είχε τη δυνατότητα να περιορίζει τις επιθετικές του παρορμήσεις. Μετά την ανάγνωση του *Mein Kampf* («Ο Αγών μου»), ο Κεμάλ χαρακτήρισε τον Χίτλερ «ασήμαντο τενεκέ» και φάνηκε να τρομάζει με την «τρέλα των σκέψεών του». Τον Στάλιν τον έβλεπε με ρεαλιστικότερο τρόπο. Για τους κομμουνιστές, αφού τους «χρησιμοποίησε» στον αγώνα του για να τον βοηθήσουν, παρέμεινε εχθρός τους: «Ο κομμουνισμός θα πρέπει να συντρίβεται όπου συναντιέται», είχε δηλώσει!

Όμως η κίρρωση από το αλκοόλ, προχωρούσε αδίστακτη... Το 1938, ο γιατρός του είχε απαγορέψει την κατανάλωσή του. Το μυαλό του όμως συνέχιζε να σκέφτεται με ασυνήθιστη διεισδυτικότητα. Προέβλεπε ότι 70 εκατομμύρια Γερμανοί, θα προετοιμάζαν έναν στρατό ικανό να κατακτήσει όλη την Ευρώπη εκτός από τη Βρετανία και τη Ρωσία και ότι ο πόλεμος κατά πάσα πιθανότητα θα γινόταν μεταξύ 1940 και '45. Μια πρόβλεψή του επίσης ήταν ότι σε ένα τέτοιο πόλεμο, η Γαλλία θα έχανε.

Η ζωή του έφτανε τώρα στο τέλος της και το κέντρο του κόσμου του ήταν η μικρή Ουλκού. Έπαιζε μαζί της όλη την ώρα. Η Ουλκού ήταν η κόρη μιας γυναίκας που ήταν υπηρέτρια της μάνας του της Ζουμπέιντε. «*Τα παιδιά, είναι η προέκτασή μας στο μέλλον*» έλεγε (ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί πάντως, ότι οι συγγραφείς, γράφουν επί λέξει τα εξής: «*Δυστυχώς οι παιδαγωγικές του πρακτικές, είχαν δυσμενή επίπτωση πάνω της. Όταν μεγάλωσε, έκανε 3 γάμους: με έναν αξιωματικό, με έναν Εβραίο και τέλος με έναν αγρότη*»).

Όταν ο Ατατούρκ ξεκίνησε τον αγώνα της ανεξαρτησίας, υπέφερε ήδη, όπως προαναφέρθηκε, από τα νεφρά του και από κρίσεις ελονοσίας. Κατά καιρούς είχε υποχονδριακές κρίσεις αλλά και καταθλιπτικές. Από το 1919 ως το 1923 τον παρακολουθούσε ο στρατιωτικός ιατρός Ρεφίκ που τον έκανε τελικά υπουργό Υγείας. Μετά το 1923, κύριος γιατρός του ήταν ένας Νεσέτ Ομέρ Ιρντέλπ. Ο θάνατός του, το Νοέμβριο του 1938 ήταν αποτέλεσμα κίρρωσης του ήπατος. Τα συμπτώματα από το ήπαρ, είχαν αρχίσει να εμφανίζονται από το 1936. Φυσικά η σεξουαλική του ικανότητα είχε χαθεί μαζί με την ηλικία και το πολύ πιετό. Λέγεται ότι, παρά το ότι εξακολουθούσε να περιτριγυρίζει τις γυναίκες, οι συναντήσεις του με αυτές που συναινούσαν σε μία κατ' ιδίαν συνάντηση, συχνά

δεν ήταν παρά ένα τελετουργικό κατά τη διάρκεια του οποίου τις έπλενε και μετά από το οποίο κοιμόταν! Ο Βολκάν το βλέπει αυτό σαν μια σύνδεση μεταξύ του τελετουργικού του λουτρού και του πάθους του για την κάθαρση της χώρας/των γυναικών από την «κακότητά» τους. Άλλες απόψεις λένε ότι η μεγάλη κατανάλωση αλκοόλ από τον Ατατούρκ, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, ήταν μια ένδειξη αυτοκτονικής πρόθεσης. Τα τελευταία χρόνια επίσης (πιθανώς λόγω του αλκοόλ) είχε αρχίσει τις κόντρες με τον πιστό του Ισμέτ Ινονού. Ο Ισμέτ μην αντέχοντάς τον άλλο του είπε κάποτε που τον πρόσβαλλε δημόσια: «Ξέρω ότι όταν ο Σάχης του Ιράν είναι θυμωμένος, δέρνει το υπουργό του. Σαν αυτόν θέλεις να γίνεις;». Τον Οκτώβριο του 1937 ο Ισμέτ παραιτήθηκε. Αντίθετα, «ξαναβρήκε» τον παλιό του φίλο Αλί Φουάτ ο οποίος κατά βάθος του είχε μείνει πιστός. Ο Ατατούρκ, ένοιωθε όλο και περισσότερο κουρασμένος και αδύναμος. Ήταν χλωμός, είχε κεφαλαλγίες και ήταν ευερέθιστος. Υπέφερε από κνησμό, ρινορραγίες και ήταν ικτερικός. Στις 5 Σεπτεμβρίου 1938 κλήθηκε ένας συμβολαιογράφος για την υπογραφή της διαθήκης του. Η κατάστασή του χειροτέρεψε, εμφάνισε ασκήτη (υγρό στην κοιλιά) και άρχισαν να του κάνουν παρακεντήσεις, αλλά μάταια.

Πέθανε την 10η Νοεμβρίου του 1938 σε ηλικία μόλις 57 ετών...

Πηγή: skinious.blogspot.com (από το βιβλίο «Ατατούρκ - Μια ψυχοβιογραφία»)